

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Liber XXXVI. Dominium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

R. P. ANTONII
DE ESCOBAR
ET MENDOZA,
VALLISOLETANI,
Societatis IESV,
VNIVERSÆ THEOLOGIÆ
MORALIS
Liber Trigesimus Sextus.

DOMINIVM

QVI Volum. I. *De Iustitia, Iure, ac contractibus in communi Tractationem prelibauit. Jam in particulari materia euoluo, ac primum de Dominio rerum, quo quis per furtum primatur, una & altera sectione (de more) disceptabo.*

SECTIO PRIMA.

De Dominio receptiores absque pugna sententia.

CAPVT I.

De subiecto Dominij.

^{1.}
Dominij
diffinitio.
Dominium est, *ius perfecte disponendi de re aliqua corporali, nisi lege prohibetur* Dicitur *Ius* loco generis: *ius* sub se comprehendit tam *Dominium* quam alia pleraque iura. *Dicitur Perfecte disponendi*, id est omni modo, & pro-

pria anthoritate sine in proprium, sine in alienum commodum eâ vivendo, sine abutendo. *Additur*, *De re corporali*, nam rerum alie corporales sunt, alie incorporeæ, corporales sunt, quæ suæc natura tangi possunt, ut fundus, homo, uestes, aurum. *Incorporeæ*, quæ tangi non possunt, sed intellectu solum apprehendi, ut sunt ea, quæ in iure consistunt v. g. *Ius hereditatis, iusfructus, ius eligendi, ius præsentandi, Additnr, Nisi lege prohibeantur.* Quia etsi iura aliquando iusta de causa aliquod ius impedian, ne prodeat in actu, etsi prodierit, ne factum teneat, non tamen efficiunt enim modi ius non esse Dominium. *Vnde etsi pupillus*

A nequeat

ESCOBAR
 Theol. Mor.
 Tom. VVII
 Ed. IV
 C.

2 Theologiæ Moralis Lib. XXXVI.

nequeat sua bona alienare vñque ad tempus
à patre: vel à iure præsumum, ni hilominus
tamen est legitimus eorum Dominus, Barthol.
1. si quis, § differentia, ff. de acquir. posse. Molin.
tr. 2. d. 3. Lefl. 2. c. 3. dub. 2. Filli. tr. 3. 1. c. 3. q.
1. Laym. l. 3. tr. 1. c. 3. n. 7. Sayr. in claus. l. 9. t. 2.
n. 3. Valent. tr. 3. d. 5. q. 10. pun. 1.

2. **Dominum** est duplex, vnum **iurisdictionis**,
iurisdictionis alterum **proprietatis**. Dominum iurisdictus onis
est potestas gubernandi suos subditos, iudicandi,
protecti, & accipiendo à subditis emolumen-
tum, que ea de cœla debentur, dindicatur
autem hoc Dominum eo modo, quo iurisdictio
Ordinaria, in Ecclesiasticum, & Secula-
re. Ecclesiasticum Dominum est potestas pa-
pali, patriarchalis, Archiepiscopalis, Episcopali-
s, & alia inferiores. Dominum sacerolare est,
potestas Imperatoria, Regia, Ducalis, Comi-
talis, ac similes respectu Provinciarum, &
Oppidorum quæ ipis proprio iure sublunt
in negotijs secularibus. Dominum proprieta-
tis est ius disponendi de re aliqua tanquam
sua in suum commodum. Ab hoc Dominio quis-
que rei sua Dominus dicitur, & competere po-
test tunc communitat, tunc præiata personæ, vel
publicæ. Lefl. 2. c. 3. dub. 1. n. 2. Bec. tr. de inf. 2.
2. q. 2. Malder. de iust. tr. 1. c. 3. dub. 3.

3. **Dominum** proprietas in **perfectum**,
proprietatis diuino. Perfectum dicitur, quod
continet proprietatem rei, & commodorum
eius; imperfectum, quod tantum habet vel pro-
prietatem rei absque emolumentis, vel emolu-
menta ab aliis proprietate, vnde hoc domini-
num dicitur, vel **directum**, vel **utile**, directum
continet solam rei proprietatem, & tale Do-
minum habet filiusfamilias in peculio, quod
aduentum dicitur: & qui dedit in Emphy-
teum, vel fendum, Dominum utile continet
solam rei commoditatem, quale habet vñfru-
ctuarins, feudatarius, vel Emphytenta. Barthol.
ad 1. si quis vñs. directina, n. 5. ff. de acquir. posse.
Sayr. in claus. l. 9. c. 2. n. 10. & 11.

4. **Solitare** cum autem omnis Domini fundatum
rationali sit intellectus, ac libera voluntas. Hinc soli-
potest conuenire potest, nempe Deo,
Angeli, & hominibus. Deus sumnum quod-
dam, abfolutissimum, & independens habet domi-
num in omnibus creaturæ rationis creationis
& conseruationis. Angeli proprie non videntur
habere dominum nisi suatum actionum, tam-
en propter magnam autoritatem, quam
habent administrandi res corporæ, possunt
dici illarum habere Dominum. Hominibus
autem proprie competit hoc dominum in res
externas, cum eis res ista concessæ sint solis.
vt de illis ad sua commoda pro arbitrio dif-
ponant. Sotus de iust. l. 4. q. 1. a. 2. Sylu. 2.
2. q. 66. a. 1. q. 3. Faust. in spec. 2. d. 1. q. 7.
9. 10. & 11. Mol. tr. 2. d. 18. Filli. tr. 3. 1.
n. 91. & 92.

5. **Puer** ante rationis vñsum patulii verum habent do-
minum. Quia sufficit eos potentiam liberi ar-
bitrii habere, quamvis vñsum non habeant, alio-
qui dormientes Dominum suarum rerum
amitterent, idem de amentibus dixerit Victor.
releli. de Indis. n. 21. & 22. Lefl. 1. 2. c. 4. dub. 2.
Becan. de iust. c. 3. q. 2. Faust. in spec. d. 1. q. 12.

6. **Quadruplex** peculij genus potest
competere, Castrense, quasi Castrense, Aduen-
titum, Perfectum. Castrense dicitur, quod in

militia, vel occasione militia est partum. Quasi genus potest
Castrense omne id, quod ex beneficio Ecclesiastico acquiritur, inquit quidquid acquiritur post **litis** compre-
clericatum, etiam alias effec aduentum, præterea tere. Ca-
quidquid acquiritur officio publico, non mecha **strense**,
nico, v. Indies, Aduocati, Tabellionis, Medici, quasi Ca-
Lectoris, &c. vel per principis donationem. Ad **strense**,
venitum peculium est summa illorum bonorum **Aduentum**,
que Castrensa, aut quasi Castrensa non **sum**, Pro-
sunt, sed aliunde quam à patre, & ex bonis eius, **fecitum**.
& ob gratiam illius principaliter habeunt, qua-
lia sunt bona filio hereditario iure à matre,
aut cognatis, aut amicis, aut suo labore, indu-
stria, aut fauente fortuna, parta. **Protectum** est,
quod prouenit à parente viuo, vel principali-
& proxime eius causa datur, nec ad bella,
aut officia publica pertinet.

Porro filij in peculio Castrensi, vel quasi Ca-
strensi plenum dominium habet, ita ut tota pro-
Quodnam
prietas, & vñfructus, administratioq; horum bonorum
in negotijs secularibus. Dominum proprieta-
tis est ius disponendi de re aliqua tanquam
sua in suum commodum. Ab hoc Dominio quis-
que rei sua Dominus dicitur, & competere po-
test tunc communitat, tunc præiata personæ, vel
publicæ. Lefl. 2. c. 3. dub. 1. n. 2. Bec. tr. de inf. 2.
2. q. 2. Malder. de iust. tr. 1. c. 3. dub. 3.

7. Porto Dominum proprietas in **perfectum**,
& **imperfectum** diuino. Perfectum dicitur, quod
continet proprietatem rei, & commodorum
eius; imperfectum, quod tantum habet vel pro-
prietatem rei absque emolumentis, vel emolu-
menta ab aliis proprietate, vnde hoc domini-
num dicitur, vel **directum**, vel **utile**, directum
continet solam rei proprietatem, & tale Do-
minum habet filiusfamilias in peculio, quod
adventum dicitur: & qui dedit in Emphy-
teum, vel fendum, Dominum utile continet
solam rei commoditatem, quale habet vñfru-
ctuarins, feudatarius, vel Emphytenta. Barthol.
ad 1. si quis vñs. directina, n. 5. ff. de acquir. posse.
Sayr. in claus. l. 9. c. 2. n. 10. & 11.

8. Serui non habent perfectum ac independens
à Dominorum potestate Dominum. Quia **deserto**,
quicquid serui acquirunt quavis cœla vel oc-
casione Domino acquirunt. Possunt tamen serui
habere aliquarum rerum Dominum, imperfectum,
hoc est, tale, vt eas non teneat nisi domi-
nus tradere, quamvis Domini absq; iniustitia
possit eos illis privare. Quia iusta non fecerit in-
capaces omnis iuris, & dominij seruos, instar
Religiosorum, nec aderat legitima, id faciendi
caula. Vnde in aliquibus casibus potest seruus
aliquid comparare Dominum, v. gr. quando
consensus expressus, vel tacitus Domini inter-
cedit, vel si donator ei absolute, vel ea condi-
tione, vt ad Dominum non pertinet, vel si detur
in compensationem, si lucretur sua pecunia; si
sibi aliquid subtrahat sine Domini incommmodo.
Verum concessio verò ac perfecto dominio
seruus in prefatis casibus, afferetur, domi-
nos ad restitutionem teneri, si res ipsas con-
cessas anterant. Mol. tr. 2. d. 3. Lefl. 1. 2. c. 3. dub.
4. Becan. de iust. c. 3. q. 4. Filli. tr. 3. 1. n. 99. Sylu. 2.
2. q. 66. a. 1. q. 3. conc. 7. Faust. in spec. d. 1.

9. Religiosi
solempter profesi in particuli profesi do-
sum cuiuscumq; dominij, vñfructus, possesso minum no-
nis, & similis iuri terū temporalis tā mobi-
habet se-
lum, quam immobilium incapaces, antiquo cœs qui sim-
iure c. Non dicas 12. q. 1. c. cum ad Monachorum pli pa-
pante stat Relig. & novo Tridentini ses. 2. 3. c. 2. de partatis vo-
Regul. Quia per votum paupertatis in solemnitate sunt ad-
professione stricti.

Sect. I. De Dominio.

3

professione emissum. Religiosus ex ordinazione Ecclesiastica se le omni dominio priuat, & omnibus iuris temporalis sit incapax. At per simplex paupertatis votum incapax Religiosus non sit, sed tantum priuatus potestate vivendi, & disponendi abique superioris consensu, vt pater in Religiosis non professis nostra societas ex constitutione Gregorij XIII. in Bulla, Aseconde Domino. Dixi, in particulari. Nam in communione postulat Religiosi professi habere dominium temporali bonorum, licet illa non possint alienare nisi in commodum Religionis & de iunctu Praelatis licentia D. Tho. 2. 2. q. 186. a. 7. ad 4. Lef. l. 2. c. 3. dub. 5. Filluc. tr. 31. n. 102. 103. Faust. in spec. d. 1. q. 14.

Iure novo. Tridentini sat. 2. 5. c. 2. de Reg. Superioribus Religionum inhibetur, ne possint alii ei Religioso concedere villa bona stabilia (vt sunt fundi redditus, etiū locationes) etiam ad viuum duxata, vel administrationem, non tamen effet contra ius commune, nec pauperis votum cum Superioris facultate bonorum administrationem, & viuum habere ad quaspias causas, modo semper adiut at Superioris nutum dependit. Hinc quanvis censu vitali possint permitti pro viibus eorum necessariis, qui Monasteria ingrediuntur, praeterea Monialibus, & Monachis qui ex communione penitenti non habent, satis eorum tamen, administratione non potest ipsi concedi, sed solis officialibus, vt ait Concil. Vbi tamen non effet receperum quo ad hoc, non propterea dici deberent habere proprium, si habent cum dependit a Superiori ut voluntate. Mobilia autem possunt singulis Religiosis concedi, Religiose accommodata pauperi, iuxta cuiuslibet Religionis viuum, non tamen superflua, immo etiam pecunia ad determinatos vel etiam de indeterminatos vius, modi sint pīj, quia hoc neque est contra pauperis professionem, neque vilo iure vietatur. Azor, tom. 1. l. 1. cap. 9. manu. tom. 3. q. 99. Regul. q. 29. a. 12. Lef. l. 2. c. 3. n. 33. Lavn. l. 4. tr. 5. c. 7. n. 13. Miranda 10. 1. q. 2. 8. a. 9. Bécan. de inst. c. 3. q. 5. Fratribus autem Minoribus de observatione, & Capucin's pecunia vius concedi non potest, quia iuxta regulam prescriptum contricte, aut retinere pecuniam non possunt.

Religiosi
beneficii
quidam
Dominum
habent
11
Religiosi
verum
habent
bonorum
patrimonium
etiam
modo, quo a solo clero, sibi acquirunt. Quia
nunquam
parti-
ces dominij, neque lege dominio abdicant. Idem
Ecol. & Mind. Theol. Moral. Tom. V.

dixerim de bonis quasi patrimonialibus, vt sunt monialium, ea, que tanquam clerici acquirent clericorum ministeriis absque beneficio nempe celebatione, concionibus, vicaria temporalis, distributionibus quotidianis, que pro singulis horis conferuntur afflentibus in choro, stipendiis pro defunctorum funere, Eleemosynis pro processione peragenda, pro Episcopatu visitando, pro sententijs ferendis, & audiendis causis, pro agendo aliquo Ecclesiæ negotio vel aliorum.

vel quasi
patrimo-
nialium.

venique quidquid datur pro industria personali, pro labore contractu, pro organis pulsanis, audiendis confessionibus, ac similibus. Quia haec dantur ut stipendum quoddam sustentationis, ut de his pro arbitrio disponant. Nauar. de reddit. Eccles. q. 1. mon. 19. Laym. l. 4. tr. 2. c. 3. n. 1. Bécan de inst. c. 3. q. 6. Mol. 10. 1. tr. 2. d. 145. Lef. l. 2. c. 3. dub. 6. n. 36. & 37. Filluc. tr. 31. n. 101. Faust. in spec. d. 1. q. 16.

C A P V T II.

De Dominij Objeto.

Res externæ, vt montes, agri, plātæ, flumi-
na, bestiæ, & similia hominis subiecta,
13
ub eius dominio cadunt, non quod
linguit homines habent earum rerum, que
ab aliis iam occupatae sunt, dominium, sed
quia quisque ius habet à natura sibi conce-
sum, ut valeat rem quamlibet occupare, si
bique attribuere, modò anteā ab alio non
fuerit occupata. Ccelorum verò, & Astro-
rum aliquo modo dominium homo habet, qua-
tenus in illius viuum, & obsequium facta fuere.
D. Tho. p. 1. q. 96. a. 2. Mol. 10. 1. tr. 2. d. 18. Faust.
in spec. d. 1. q. 10. & 11.

Homo non est dominus vitæ sue, nec membrum, sed solum custos, & quasi viuarius. Domi-
niū horum est apud solum Deum. Quia a domi-
nium non est nisi in eas res, quas nostra indu-
stria nobis postulamus adsciscere. Vnde nec Prin-
ceps, nec Republica est dominus vita suorum
subditorum, vel seruorum; neque potest pro ar-
bitrato suo aliquem occidere aut muilare; nam
siali quando malefactores iubent occidi, id ge-
runt tanquam boni publici custodes. D. Tho.
2. 2. q. 6. 4. a. 5. & q. 65. a. 1. Valent. ibi d. 5. q. 10.
pun. 1. dub. 3. Sayr. in claui l. 9. c. 5. n. 4.

Quanvis iure naturæ omnes homines sint
15
cōditione pares, habentes sicut eisdem cau-
sas materiali, formalem, efficientem, & fina-
lemiū tamen gentium, & ciuili, supposito
peccato, seu post Ad lapsū, potest homo sub
alterius hominis dominium cadere, & ita ser-
vus illius effici. Exo. 21. Lexit. 25. Deut. 20. D.
Gregor. l. 2. 1. moral. cap. 11. & omnes.

Iuxta receptionem sententiam homo est do-
minus sue famæ, sicuti rerum externarum. Quia
fama, & honor inter bona externa, que possunt
a nobis acquiri ac derperi, collocantur, eorum
autem, quae nobis acquirimus, sumus domini.
Nauar. Ius. c. 18. n. 2. 7. Lef. l. 2. capite quarto
dub. 11.

Ex legum ciuilium dispositione duo Queram
requiruntur ordinariè ad dominij, requiran-
A 2. acquisit. 167.

ESCORAR

Præc. Mar.

Tom. V. VI. VII.

ELIV

Non est
homo Do-
minus vita
sua aut
membrorum
nec Prin-
ceps alienus.

Homo sub
hominis do-
minum po-
tesi cadere

4 Theologiæ Moralis Lib. XXXVI.

ad Dom. acquisit. in aliis transferendum. Tunc scilicet, & Traditione. Est autem titulus id, in quo totumius primitus fundatur, ut emptio, donatio, hereditatis successio, per haec tamen nondum habetur dominium, aut ius in re, sed solum ad rem, non accedit traditio, quæ est velut conditio necessaria, ut ex vi prioris donationis, vel emptionis refluerit dominium. *Cod. I. 2. variar. c. 19. numer. 3. Sayr. in clau. l. 9. c. 10. num. 9. & 10. Lefl. l. 2. c. 3. dub. 3.* In quibusdam tamen casibus iure communis Cælareo, ad dominium acquendum non est necessaria traditio. Primo ad Ius hypothecæ, vel pignoris iudicata, non auctio, vel legis dispositio sufficit. Secundo ad beneficis ius in re acquisitum per collationem, & acceptationem. Tertio, in hereditate, Dominus enim sit quis hereditatis, sive per testamentum, sive ab intestato, sola aditæ hereditate verbo, vel facto. Quartu[m] in legato, si enim certare ubi legata sit, statum per acceptationem illius Dominus efficeris. Quinto, quando aliquid donatur, venditur, aut relinquitur cunctis, Ecclesiæ, aut aliis suis locis, aut in captiuitatem redemptionem. Sexto, si princeps contrahat cum aliquo, vel donet, & intendat transferre Dominium, eum quidem absque alia traditione transfatur. Verum quando dominium non transfertur ab uno ad alterum, ad acquisitionem eius sufficit apprehensio. Sic enim acquiruntur dominia earum rerum, que nullius sunt. Omnia haec suo ordine in iuribus hisce accepit, l. 1. ff. de pignoribus. C. si tibi absente, de prebend. in 6. Institut. de heredum qualit. s. ultim. l. A. Tatio, ff. de furtis, leg. vlt. C. de Sacrofanci. Ecclesiis.

CAPVT III.

De modo acquirendi Domini- num?

*De domi-
ni post A.* ¶ Vasi iure naturali genus humanum habet aliquo modo dominium rei non inferiorum, que ad vitam degendam sunt necessaria. Gen. 11. *Dominum in pescibus maris.* Iuxta celebre illud Iurisperitorum proloquium, *Res omnis iure natura sunt communes.* Cod. Ius Gentium, dict. leg. ex hoc iure, ff. de iust. & iure. dominum tamen ante divisionem factam non fuit in aliquo priuato hominæ, sed in toto genere humano, idque non tam actu, quam potestate, & iure. Quia naturæ Autores visibiles non vnius hominis, sed omnium simili hominum creavit ad usum, vnde nullius erant possit, tamen singuli, vel omnes simili habebant ius ad illa occupanda, & dominium acquirendum per antcipatam occupationem. Quare hoc ius non tribuebat actu dominum, sed tantum potestia, ut scilicet possent homines ea bona sibi propria facere per occupationem, à qua sane iniuria non poterant prohiberi. Unde patet, rerum divisionem, & priuata eorum Dominia naturali legi non repugnare;

Imo lex naturalis concedit potestatem dividendi bona eaque propria efficiendi. Hinc duominorum dominio post Ad lapsum non solum fuit licita, sed etiam generi humano commoda, quia magis sollicitus est quicunque ad sua seruanda, quam ad ea, quæ ceteris sunt communia, scilicet hominum status pacificus apte conservatur. Haec autem diuisio non est iure naturali introducta, nec divino positio, nec ciuili, sed iure gentium, seu communis populorum consensu. Non iure naturæ, quia aliquo contra naturam esset rerum communio, quod patet esse falsum ex primitu Ecclesiæ praxi, ac Religionum via. Non iure divino positio, quia nullibi tale ius extat. Non iure ciuili, nam ante omne ius scriptum erat haec dominiorum diuisio. Vnde constat factam esse iure gentium, quare omnes gentes non extremæ barbaræ in hanc divisionem pacis causa consentiant, & vt res ipsæ melius priuata cuiusque cura administrantur. D. Tho. 2. 2. q. 66. a. 2. ad 1. Becc. de inst. c. 5. q. 3. Sayr. in clau. l. 9. c. 8. Valent. 2. 2. d. 5. q. 10. pun. 2. Syl. ibi. 9. 66. a. 2. q. 1. Mol. 1. 0. 1. 17. 2. d. 20. conc. 2. Fil. 11. 31. c. 5. q. 1. & Laym. l. 3. tr. 1. 6. 5. m. 5. Idor. ad c. Ius naturale dist. 1.

Equidem quatuor modis dominium in homines acquiritur. Primo, Belli iure, quando scilicet in bello iusto quis capitur, iure gentium confutio in modis Do-
minum in
homines ac-
quiritur.
Quatuor
modis Do-
minum in
homines ac-
quiritur.
Secundo, titulo natuitatis, qui enim nascitur ex matre ancilla, sive pater liber sit, sive non, sit seruus, quia pars ventrem sequitur. Tertio, iusta condamnatione qua quis sit seruus, si ad hoc propter delictum à legitimo iudice condemnatur. Quarto, emptione, & venditione, si quis enim se vendat, vel à patre venundetur, sit seruus emperoris, cù homo iure naturali sit sive libertatis Dominus, & consequenter possit eam alienare, sive in servitatem adigere. Syl. v. seruus. q. 3. Sayr. in clau. l. 9. c. 6. n. 10. Lefl. l. 2. c. 4. dub. 4. Fil. 11. 31. n. 116.

dominum autem rei irrationalium multis modis acquiritur. Primus est per occupationem modis
Secundus, per natuitatem. Tertius, per allusionem. Quatuor modis
Quartus, per effectionem aliquius rei eum alieno Dominum
materia. Quintus, per accessionem. Sextus, per rerum irrationalium
confusione materialium, & specierum com-
mixtionem. Septimus, per edificationem, & plâ-
tum com-
stitutionem. Octauus, per traditionem rei cu animo transferendu[m] dominium. Nonus, per possessionem bonæ fidei rei aliena. Decimus, per contractum, vel quasi contractum, de quibus modis specia-
tim suis locis disseremus. Ex Inst. & Digestis, titulis, de acquirendi posse.

Iure gentium res illæ sunt primo occupatis, que antea nullius erant, neq; nynquam fuisse, nisi de aliquibus in particuli alius, aut iure Regni alicuius, aut iure ciuili constitutum sit. Ad primo occu-
pationem illæ autem genus reducuntur. Primo bruta, panis.
sive animalia sua natura fera, vel mansuetæ. Secundo, lapilli, ac germa in mari littore, Tertio, ea, quæ habentur pro derelictis. Quartu[m], ea loca, quæ aut nunquam habitata fuisse, vel saltæ longo tempore, sunt ab habitatoribus deserta. Quarto, res naufragio amissæ, vel in fundum peiagi iactate per longum tempus. Sexto, ea, quæ dicuntur bona vacantes per mortem alicuius nullo

Sect. I. De Dominio,

5

nullo reliquo herede. Septima Thesauri. Octauio. Sylva cædus. Nono, valvus. Sayt. in clavi. l. 9. c. 9. n. 4. Filluc. tr. 31. n. 128. Medina C. aereb. restituend. g. 12. d. 2. Sylu. v. Invenitum q. 1.

Porro animalia natura sua manueta, ac do-
21 De dominio mestica, ut sunt ones, boues, equi, sues, gallinae, animalium domellæ, ac similes non sunt occupantis, domiciorum etiam ea erant dominorum potestatis, nec licet ea capere. Quia hæc licet fugerint, non tamen ideo recuperant libertatem, & adhuc in prioris Domini manent Domini-
no ideo ubi cumque sunt oberrantia, domini-
nis sunt restituenda, ideo si à lupo, aut à
vulpe capta fuerint, qui ea exemnerit, restituere debet quidquid ex illis super fuerit, pos-
tulat tamen qui extraxit, vel deulet, præsumt
sua exigere industrie. Animalia vero, quæ
manuuerter solent, & viu manuæ facta sunt,
tam diu manent sub potestate Domini-
orum, quam in consuetudine habent ex li-
bera vagatione redendi, id est non sunt
primo occupantis, ut sunt cuniculi, cervi,
panones, coimurbæ domesticæ. Quod si con-
suetudinem arbitrio præudentis redeundi am-
serint cum à nullo impediatur, licet ea occu-
pare, & occupantis sunt, quia tunc cen-
sunt se in naturalem libertatem recepisse.
Denique animalia, quæ proprie fera sunt, ac
sylvestria, & domino carent, primo occupan-
tis sunt, sive in proprio capiunt agro, sive
in alieno, sive in communi, si autem hec
dominum habeant, tandem retinetur eorum
dominium, & quando sub custodia domini
sunt, quod si potestatem Domini eualerint, &
difficilis sit eorum capiuta primo occupantis
sunt, §. Gallinarum, inst. de rerum divisi. l. Pom-
ponius ff. de acquir. rerum Domini. Namat sum. c.
17. n. 128. §. 129. Mol. 10. 1. sr. 1. d. 41. Lef. l. 2. c.
6. dub. 6. n. 18. Sylu. 2. 2. q. 66. a. 2. qu. 2. Filluc.
tr. 31. n. 130. Began. de inst. c. 5. q. 4.

22 Fera perculsa lethaler Dominum est pe-
De fera. nspicentem, si eam ita infsequatur, ut mo-
ratur etiam capturus, quod si percutiens est
tum. illius, qui laqueum tendit, si
moratur etiam manus pertinera, quod si
enadre probabilitas poterat laquem, si ex-
trahentis. Insupet si fera, quanvnus perse-
quitur, in alteris incidat laqueum, tuncque
habet ius occupandi, & primo occupanti
cedet in Dominum. Adnotarim vero, in his
omnibus habendam esse consuetudinem loco-
rum rationem. Sayt. in clavi. l. 9. c. 9. n. 5. Mol. 10.
1. sr. 2. d. 42. Manu. p. sum. c. 37. n. 7. Filluc. tr.
31. n. 130. Lef. l. 2. c. 4. n. 32.

23 Lapilli, ac gemmæ in littore mari inuenta
De lapillis. sunt inventoris, sed ad hoc dominum compa-
gemmis. randum, non satis est solus a pectus, & inven-
tor, sed requiratur etiam apprehensio, vel alia
exterior actio, quæ quis offendat, se velle ca-
sum dominum acquirere. Vene metallica, si sit
in loco publico potestas est penes principem,
qui solus eam potest effodere, si autem in loco
privato adit, huiusmodi potestas est penes loci
Dominum. Sylu. 2. 2. q. 66. a. 3. cap. 1. Sotus lib.
5. de inst. quæstio. 3. a. 3. Began. de inst. lib.
cap. 5. q. 10. Lef. l. 2. c. 5. dub. 12. Fagund. de inst.
l. 2. c. 1. n. 2.

Eccl. & Mend. Theol. Moral. Tom. V.

Etiam sunt primo occupantis, ea, quæ pro
derehets habentur, qualia dicuntur, quæ vel ex-
presso actu domini, vel præsumpto talia facta
sunt, in dubio autem an sunt talia, coniecturis
est indicandum. Quæ vero nausfragio iactantur
in vandas, non hoc ipso sunt derelicta, nec
quæ de incendiis, ac ruinis eripiuntur. Ligna
vero, quæ ex fluminum intundatione aper-
tantur, pro eorum qualitate, pro distantiâ do-
mini, pro industria apposita ad illa eripienda,
arbitrio præudentis est indicandum, nam pro de-
reliictis sunt habenda. Nauar. sum. c. 17. n. 9. 8. §.
170. Began. de inst. c. 5. q. 13.

24 De dominio tornis, que
Porro iure communis sunt capienti, si in ma-
tri existant, quæ vero in flumine natæ in medio
sunt fluminis, communes sunt iis, qui ab utra-
que fluminis parte media habent, si autem al-
teri parti sunt propinquores, dominium illa-
rum penes eos erit, qui prope eam ripa prædia
possident. Consuetudo tamen fert, ut subditæ
cuiusque Reipublicæ ei addicant insulam, vel
alium locum desertum, quem recipiant, præmio
ab ipsa accepto. Inst. de rer. divisi. §. Insula Mol.
10. 1. sr. 2. d. 5. §. 57.

25 De Insula-
rum domi-
nio.
Bonorum, vacuantum dominium iure civili
communi ad fiscum devoluntur, si defunctus sit De Domi-
natus nullo herede reliquo, qui ab intellectu iuc-
no rerum
cedat. Peregrinorum autem bona mobilia mo-
vacentium in hospitalibus distribuenda sunt co-
dem iure in pias causas per loci Episcopū. Mu-
ltis tamen in locis bona obueniunt in Xenedo-
chis ipsi adjudicantur, alibi vero in captiuo-
rum erogantur redemptionem. l. 1. §. v. ff. de in-
re fisci. auct. omnes peregrini.

Thesaurus, seu veteri pecunie depositio, cuius
non extat memoria, ad quemnam dominum
pertinuerit, iure naturali, & gentium in occupa-
tis inventoriis dominium transit. Communia au-
tritrimonio.

27 De Thesau-
rorum ma-
trrimonio.
non est
inventor.
Si vero de in-
dustria quæsitis sine consensu domini tosus
Domini erit post iudicis sententiam. At si ex
consensu Domini quæsitus fuerit, pacto est
standum. Si quod fuerit in iunctum, alioquin tosus
Thesaurus erit inventoriis. Quod si fundus duos
Dominos habeat, nimirum directum, & vitem,
dimidium erit inventoriis, & alterum dimidium
inter illos ex æquo est dividendum. Qui
autem emit locum. Sciens in eo recludi The-
saurum, efficit Dominus totius Thesauri, quia
Dominus loci non censetur Dominus Thesau-
ri inibi latentis, cum non sit pars loci, nec fru-
tus: ideo tanquam carente domino primo oc-
cupantis erit. Porro sit thesaurus in loco publi-
co inventi, v.g. in flumine, in platea etiò in
via publica, dimidium inventoris, dimidium est
Principis. Quando autem in loco Sacro The-
saurus inventur, dimidium sibi acquirit inven-
tor, & dimidium est Praelati, vel Ecclesiæ, cuius
facer est ille locus. At si per magiam artem
in alio fundo Thesaurus sit repertus, post in-
dicis sententiam pertinet ad fiscum pars in-
ventoris, Dominus autem loci ob maleficium
alterum non debet suo iure priuari. Hæc se-
cundum ius commune, si vero aliqua in Pro-
vincia alia vigeat lex, aut consuetudo, illæ
statutum, Molin. tom. 1. sr. 2. d. 56. S. vi. The-
saurus.

A 3. poni

6 Theologiæ Moralis Lib. XXXVI.

28
de dominio
in columbas

Porro quando columbae redeundi amittunt consuetudinem, v.g. si bis, terve tempore consueto non redeant, sunt occupantis. Quia tunc censetur, se recipisse in agnatum libertatem, & amplius non esse in priori Domini potestate, Sylo. *V. Inuentum q. 2. Salon 2.2.9.6.2. a. 3. contr. 4. Aragon ibi, concl. 7.* Atqui arte, vel frande alienas columbas ad suum attrahit columbarium, in eo spargendo certa semina: furti est rebus cum restituendi obligatione. Debet tamen adesse interio principaliter, alienas inescandi columbas, nam excludatur ille, cuius principalis finis esset, suas pascere, ac retinere, ne alio euocent. Medina in 4. *dib. 8.5. queſt. 8. Nauar. sum. c. 17. num. 127.* Quando vero lego praescriptus est terminus, intra quem columbas au-capare, quis prohibetur, intra illum eas capere, lethale est cum onere restitutio[n]is, extra illum vero terminum eas au-capare absque piaculo, & restitutio[n]is debito licet. Ratio prioris est, quia cum lex talem praescribat terminum, iusta que sit consequenter efficit, vt intra illum terminum columbae sint bona propria Domini illius columbarij, atque ideo eas capere non licet quando viuum tantum est columbarium eo in loco: si autem plura sint columbaria, & columbae capiantur intra terminum praescriptum, intra leucam ab uno columbario extra leucam ab alio, tunc quidem si aucipi confaret evidenter columbas, quas capere contendit esse columbarij: statim viua terminum a lege praescriptum, non peccaret. Sed quia raro euenire potest, vt id sciat, in dubio presumendum est, eius esse columbarij, quod intra terminum est a lege praescriptum. Ratio deniq[ue] posterioris est, quia cum hoc animal quasi medium sit inter domesticum, & ferum, rebusque pascatur alienis, statuere potest Princeps, vt cum eo onere Dominus columbarij, illarum retineat dominium, vt si extra terminum illum capiantur maxime a Dominis locorum, in quibus diuagantur, ea ipsa captione dominium amittat, & capientem dominio cedant. *Salon 2.2.9.6.2. a. 3. contr. 4. concl. 3. Bannes ibi, dub. vlt. conc. 5. Tolet. 1.5. cap. 20. Corduba sum. q. 2.1.*

²⁹
De Domi-
nio in Syl-
uis, seu li-
gnis ca-
dibus

Sylne autem montes, in quibus arbores cadi solent, quædam sunt communes, quædam particuliæ hominum, aliae sunt Principum, si sunt communes, quævis incola Vrbis, vel pagi cedat in propriam utilitatem aliquot arbores sine facultate, non peccat lethaler, nec ad restituendum obligatur. Si tamen comprehenditur, pœnam tenetur soluere, & obligaretur ad restituendum, si magnam faceret stragem. Quia non est credibile, velle communitem suis membris maiori rigore illos vsu interdicere quam sub culpa venialis reatu, & pœna soluende, si capiantur, (que non debetur nisi post Iudicis condemnationem) non prohibendo, quia acceptum sibi acquirant, nisi modum valde excedant. Nec obstat pœna granitas si forte grauissima opponatur, qui pœna vt inste-
tine, debent delicto commensurari, & qui, aſſolent ad terrorem imponi. *Tolet. 5. c. 20. Sylo. 2.2.9.6.6. a. 2. q. 3. concl. 1. Salon ibi q. 6.2. a. 3. contr. 2. Sayt. in clavi. 1.1. c. 10. num. 11. Sotus de inst. 1.4. q. 6. a. 4.* At quando Sylne sunt particuliæ Domini, peccatum est lethale ligna cedere obligans ad restituendum, nisi leuitas materiae excusat. *Valent. 2.2. d. 5. q. 6. p[ro]p[ri]et. 5.*

^{dub. 7.} Graniter vel extreme indigens lignis ad familiæ sustentationem non peccat, ea secundens in Principum Sylvis. Quando autem licet ligna cedere in sylvis communibus, licebit etiam fructus earumdem arborum colligere. Non peccat, nec ad restituendum, aut pœnam tenetur, qui ligna cedunt, ac venatur in Sylvis in usq[ue] prohibita. Ad pœnam solammodo tenentur reprehensi, qui ligna cedunt ex montibus vicorum conciucinorum, si vicini etiam in eorum Sylvis cedant. *Sayt. in clavi. 1.1. c. 10. num. 17. Arag. 2.2. q. 6.2. a. 3. conc. 8. Manu sum. 10. 1. c. 3. 8. n. 5. Azor. p. 3. 1.5. c. 17.*

Quæ de sylvis dixi, de pascuis gregum, dicta ³⁰ *cenfe. Vnde qui pecora sua in alienis pratis in De Domi-
nito Domino pascit, sine sunt aliquis commu-
nitatis, siue perlongæ priuata, lethaler peccat, g[ra]m p[ar]tis materiae excusat, & ad restituendum cuius-
dam illati tenetur, sine illa iudicis sententia, pœnam vero non nisi post iudicis condemnationem soluere obligatur. Qui vero pascit illa in paratis patentibus, non tenetur ad restituendum, nisi post iudicis condemnationem. Ratio est eadem pratorum, ac Syluarum, maxime cum facilius creſcantherb[us], quam sylua. *Salon 2.2.9.6.2. a. 3. contr. 1. concl. 6. Bannez ibi, dub. 4. concl. 6. Lopez p. 1. inf[er]r. c. 146.* Princeps potest flatuere, vt collectis fructibus ac frugibus, nulli prohibeat alii pastum suis in agri, dummodo prædia & agri non sint vineæ, oliuæ, & alia similia, quæ magnam detrimentum patientur, si quoad pastum omnibus communia essent. Quamvis autem Dominus alius civitatis, aut loci in pascuis publicis sui territorij jurisdictionem cive[m], & criminales habeat, nullum tamen ex hoc iure dominium in illis habet, & ad restituendum tenebitur, si in pascuis, ac sylvis communibus damnum notabile gesserit. *Coutat. 1. 99. pratt. c. 3. 7. Corduba sum. q. 1. 8. Mol. de inst. 10. 1. tr. 2. d. 5.9. conc. 4. & 5.**

Lucrum denique ex venatione, ac p[ro]ficatione ³¹ licita in venatoriis, ac p[ro]ficatoris cedit domi-
nium, sua ex natura venatio, ac p[ro]fatio licita *De Domi-
nio ex ve-
nati.* Magistratus autem Princeps, vel Respubli-
cæ, iimo Dominus montis, aut fluminis illam po-
p[ro]ficatione. tenet prohibere, Princeps, qui ius venandi sibi
referunt obligatur ad cauenda domina, que ferè
vicinorum agris possent inferre. In pedies in-
insta alterum venati, aut p[ro]fici ad restituendum
probabilis lucri impediti tenetur. Qui venatur,
aut p[ro]ficiatur in loco interdicto, peccat quidem
contra iustitiam, & pro ratione iniuriam, vel damni
mortali, aut veniali cum obligatione compen-
sandi damnum, acquirit tamen dominium
eorum, que capit, venatio, aut p[ro]fatio, illicita
est, quando ius venandi competit alii parti-
culari ratione conductionis, vel concessionis,
talisque venatio, aut p[ro]ficiatio obnoxia est resti-
tutione, ratione habita domini, vel lucri cessan-
tis. Qui venatur, vel aucepit feras manue-
factas postquam naturalem libertatem requi-
sierunt, non tenetur ad restituendum, fecis si
venatur feras manuefactas, postquam agnata
libertatem amifere. *Leſſi. l. 2. c. 5. n. 34. 37. 43. S[an]c[t]a v. venatione. 4. Filluci. tr. 3. 1. n. 13. 8. 14. 2. Bonac. derest. d. 2. q. vlt. scilicet. 1. pun. 1. Mol. 10m. 1. tr. 2. d. 4. 3. 4. 6. 4. 9. 5.0. Diana p. 3. tr. 6. ref. 18. & 19.*

CAPVT

Sect. I. De Dominio.

7

CAPUT IV.

De usu, & usufructu.

Sus est *ius diuinxat viendi re aliena, salua illius substantia*: is vero, cui talis *ius cœculus est dictum Vſuariuſ. Dixi*, *et ius capiſt in loco generis. Dupliciter vero ius capiſt*, quo pacto equitatio *Primo pro actu viendi, quo actio equitatio*, *dicitur ius equi, & habitatio ius domi*, *& hic ius facti dicitur. Secundo, pro iure ad* eo modo viendum, & hic permanet, cessante *actu viendi, seu facti: hocque posteriori modo in definitione accipio. Dixi, Viendi loco diſſerentia, & sic excludo iura, quæ non sunt ad* *vt ius depositarii comparatione depositi, & creditoris comparatione pignoris. Addi* *di. Duxaxat, ut excludam Vſumfructum, qui* *licet ad viendum re aliena, non tamen est ad* *viendum diuinxat, sed etiam ad viendum* *usufructu, id est, omnes fructus rei percipiendum. Adieci Alienarē, quia ius, quod do* *minus rei habet, ad eo viendum quodque cum* *domino est coniunctum, & ab eo causulit, ac* *deriuatur, non hic definitur. Ad alium deni* *que, Salua illius substantia, quia ius ad vſum,* *per quem res omnino consumuntur, aut aliena* *tur, ut ius ad alienandam pecuniam, vel quam* *vis aliā rem, non est proprie ius. Inſit. de* *usu & habu. Lefſi. l.2. c.1. dub.6. Filluc. trah. 3.1.n.58. Sayr. in clauſi. l.9. c.3. n.5. & 6. Molina. 10.1. tr.2. d.5. Laym. l.3. tr. 1. c. 6. n.6. Ara* *gon. 2.1. q.6. 2. v. domin.*

Qui *habet ius nudi ius, parum potest fi* *ne vſufructu. Qui* *qui habet ius viendi fundo* *alieno solum habet ius sumēdī poma, olera flo* *res, frēnum, & ligna ad quotidianū vſum,* *poterit etiam in eo ambulare, & commorari, mo* *do domino fundi moleſtus non sit, tamen* *non potest donare aut vendere quidquam ho* *rum alteri, nec locare, aut concedere alteri* *ius ad ea emolumenta percipienda. Differt vero* *habitatio ab ius nudo: quia viuariuſ, cui v.g.* *ius domus est concessus, non potest eam* *alteri locare; is vero, cui habitatio domus est* *concessa, potest etiam locare, sibique pretium* *locationis acquire. Sayr. in clauſi. l.9. c.3. n.7.* *Syluſtr. v. vſuſ in principio. Mol. 10.1. 10.1. d.5.* *Lefſi. l.2. c.3. dub.6. n.25. Laym. l.3. tr. 1. c. 6. n.6. Ara* *numer. 8.*

Vſuſfructus *est ius viendi, ac fruendi aliena* *re, salua illius substantia. Is vero, qui talis* *ius habet dicitur Vſuſfructuaris. Dico vien* *di, & fruendi, ab excludendo nudum* *vſum, qui non est ad viendum. Porro Vſuſfructuaris non solum habet ius ad integre viendum bonis omniſbus, in quibus Vſuſfructus est* *constitutus; sed etiam ad percipiendos, omnes* *fructus eorum, ita ut eo ipſo, quod illos per* *cipit, Dominum eorum comparat; an quam* *autem illos percipiat, cum vnum sint per colli* *gationem, & vniōnem cum re, cuius habet* *vſumfructum. Dominum eorum pertinet ad* *dominum, cuius est res, quæ fructus illos in se* *habet, ipſe vero habet ius ad illos percipiendos, eoque perceptione ipſa efficiendos suos,*

dum interim alii tempus vſuſfructus per ſe
uerat. Quare si vſuſfructuaris moratur ante
perceptionem, fructus pertinent non ad hære
des fructuantij, ſed ad proprietatum, quia quan
diu adhærent fundo, conſentur vnum cu n
ſolo; vnde ad ſoli Dominum pertinent, donec
fructuaris eos colligendo ſibi dominium com
parauerit. Addi, *Alienarē, ad excludendum*
ius, quod iſi qui iure pleno Dominus eſt rei
alioius fructiferæ habet ad ea viendum, ac
*fruendum. Subieci, *Salua illius substantia, quia**

vſuſfructus ſolum propriæ eſt circa res, quæ

vſu non consumuntur, ut ſunt ager, pecora,

domis; improprie autem, vinum, triticum,

oleum, pecunia, ſed tunc tranſertur dominium

ia vſuſfructuarium pŕefita cautione, ſe finito

tempore tranſiſtetur pecuniam, vel tei estimati

onem. Inſit. de vſuſfruct. §. conſtituitur. Syluſtr.

v. Dominium, 9.2. Sotus de inſt. l.4. qu. 1. a. 1.

Sayr. in clauſi. l.9. c.3. n.6. Laym. l.3. tr. 1. cap. 6.

Lefſi. l.2. c.3. dub.4. Filluc. tr. 31. n.6. 4.

Hinc colligo diſcriben inter Dominum, Diſcriben

Vſum, & Vſumfructum. Nam ius duplex eſt

inter domi

niam, Vſu,

& Vſumfructum.

ſaltem alienare, ut viendo, donando, & hoc

eft Dominum. Alterum eſt in qualitatem, ſen

accidentia rei, & hoc rurſus eſt duplex,

vnum eft ius viendi re aliena in propriam tan

tum vtilitatem, ſalua eius substantia, & dicitur

ius vſu. Alterum eft ius viendi, ac vien

di ſalua substantia rei; & hoc dicitur vſuſfructus;

ſtūi enim aliqua re dicitur ille, qui non

ſolum potest consumere fructus in ſum com

modum; ſed etiam donare, vendere, locare,

vel gratis dare alteri ius, quod in vſuſfructu

habet. Moli. 10.1. de inſt. 2. d.2.

Vſuſfructus duplex eft, legalis vnuſ, con

uenſionalis alter: conventionalis dicitur iſi qui

conſtituitur hominiſ dispoſitione, ſine per vlti

mat voluntaatem, ſi per contraſtum, ſine

per aliquem modum ab aliquo homine. Legalis

eſt, qui per legem ipsam conceditur, qualis

eſt ius vſu, qui patri in bons aduentuſi fili

conceditur. L. eſt oportet. I. Quocumque. C. de

boris, que liberuſ. I. E quifſimam, I. ſed eſi. ſ. iff.

de vſuſfructu.

Quinque adnoto Vſuſfructuarij obligatio

nes. Primo, debet dare cautionem, quod rebus,

Quinque que vſu non consumuntur, vſetur boni viri ar

Vſuſfructu, id eſt, vt vir bonus re propria vtere

vſuſfructuarij

Secundo, tenetur cauſe obſervatione

tempeſe rei, quales tunc ſuperuerint.

Tertio, tenetur ad expenſas, & ſumpuſ modi

cos, ad refectionem rei, qua fungitur, ita ne

ceſſarios, ut ad vtilitatem ius pŕefit illius

rei, fructuſe perceptionem ſpectent. Quia

poſſeſſio naturalis, ad ministratio, & conſerua

tiō illius rei pertinet ad vſuſfructuarium tan

quam ad proprietarij procuratorem. Quartio,

tenetur ſolene tributum, ſi quod ex re, qua

fructu, ſi ſolendum. Item conſeruare in

tegrum numerum pecorum, aliorum ve anima

lium gregatim ſibi traditorum, tocidem capita

ex ſeribus loco demortuorum fuſtendo, ut

numetus integer perſueret. Item intellige de

vine, & arboribus, loco enim vitium, & ar

borum demortuorum, tenetur fructuaris alias

plantare, niſi tempeſtate, aut alio inforſumio

A 4 abſque

34 Quidam vſuſfructu, qui habet ius viendi fundo

aliens, non potest eam alteri locare, ſed etiam

fruendi, ſed excludendo nudum vſum.

35 Vſuſfructus ſolum eft, ſalua illius substantia, qui

conſtituitur hominiſ dispoſitione, ſine per vlti

mat voluntaatem, ſi per contraſtum, ſine

per aliquem modum ab aliquo homine. Legalis

eſt, qui per legem ipsam conceditur, qualis

eſt ius vſu, qui patri in bons aduentuſi fili

conceditur. L. eſt oportet. I. Quocumque. C. de

boris, que liberuſ. I. E quifſimam, I. ſed eſi. ſ. iff.

de vſuſfructu.

36 Vſuſfructus ſolum eft, ſalua illius substantia, qui

conſtituitur hominiſ dispoſitione, ſine per vlti

mat voluntaatem, ſi per contraſtum, ſine

per aliquem modum ab aliquo homine. Legalis

eſt, qui per legem ipsam conceditur, qualis

eſt ius vſu, qui patri in bons aduentuſi fili

conceditur. L. eſt oportet. I. Quocumque. C. de

boris, que liberuſ. I. E quifſimam, I. ſed eſi. ſ. iff.

de vſuſfructu.

37 Vſuſfructus ſolum eft, ſalua illius substantia, qui

conſtituitur hominiſ dispoſitione, ſine per vlti

mat voluntaatem, ſi per contraſtum, ſine

per aliquem modum ab aliquo homine. Legalis

eſt, qui per legem ipsam conceditur, qualis

eſt ius vſu, qui patri in bons aduentuſi fili

conceditur. L. eſt oportet. I. Quocumque. C. de

boris, que liberuſ. I. E quifſimam, I. ſed eſi. ſ. iff.

de vſuſfructu.

8. Theologiae Moralis Liber. XXXVI.

absque sua culpa deiecta fuerint, aut destructe
Quintus denique vñfructuarius nequit absque
licentia proprietarii vñfructum in alium
transierre trculo donationis, venditionis, aut
alio modo, itavt alter maneat vñfructuarius
rei cum eo iure, quod ipse habet: ino
tentando hoc facere, ita cum vñfructum amittit,
& proprietario acquiritur. Quia de
ratione vñfructus est, quod si ius vñtendit, ac
fruendi nomine proprio. Say. in clani. l. 9. c. 3.
n. 8. & 9. Lefsi. l. 2. c. 3. dub. 6. n. 18. Filliuc. tr. 3. 1.
n. 6. Sanch. sum. l. 7. c. 13. n. 14. & 20. Conar. l. 1.
variar. c. 8. n. 7.

38.
Nouem mo-
dis vñ-
fructus
amittitur.

Mulcet modis, vñfructus amittitur. Primo, si vñfructuarius moriatur. Secundo, si res ip-
la deperire. Tertio, si tanto tempore suo iure
non vñtatur, quanto opus est, ut dominus dire-
ctus contra eum præsideret: hoc tempus inter
præsentes est decem annorum, & inter absen-
tes viginti. Quartu, maxima capitis diminu-
tione, cum senectus quis finum ciuitatem, ac lis-
berratem amittit. Quinto, per medianam capitis
diminutionem, quando ciuitatem quis amittit,
non libertatem. Sexto, si vñfructuarius vñfructum
proprietario cedat. Septimo, si acqui-
rat rei proprietatem, & dicitur consolidatio.
Octavo, si pater sive hereticus, hoc ipso vñfructum
in bonis filiis aduentuus amittit. Nono
deum, per vñfructuarii professionem in Reli-
gione stabilium bonorum, ac reddituum incapaci,
vñfructus finitur, & cum proprietate consolida-
tur. Quia vñfructus est ius personæ, quod
cum ea extinguitur, sen per mortem natura-
lem, sen per mortem ciuilem, qua omnino
incapax vñfructus persona fiat. Secus dixerim
accidere per professionem in ordinibus sbo-
norum immobilium in communis, ac perpe-
tuorum reddituum capacibus in quibus quam-
dia vñfructus viuit, vñfructus poterit
in monasterio permanere cum ordine ad pro-
fessum ita ut professus, ac monasterium velu-
ti vna persona celebantur. Aut. Ingressi.
C. de sacrof. Eccle. Angel. v. Religiosus. n. 52.
Lefsi. l. 2. c. 3. dub. 5. Laym. l. 3. tr. 1. c. 6. n. 5. Fil-
line. tr. 3. n. 6. 7. & heft. v. Religio. 6. q. 1. Azor. 10.
2. 1. c. 2. 3. q. 4. Sanch. l. 7. sum. c. 13. n. 5.

39.
De Mo-
nachorum,
vñfructu.

Equidem vñfructus acquisitus Monacho an-
te, professionem transit cum illo ad Monasterio
nachorum, siu posterius à tempore, quo in posteriori
vñfructu, proficit; si posteriori est incapax, successio-
nis perit à tempore illius professionis, & cum
preparata consolidatur. Quando vero vñfructus
fructus post professionem Monacho relictus est
contemplatione Monasterij, in priori monasterio
permanebit, si contemplatione monachi, ad
posteriori Monasterium successio capax cum
illo transibit. Vñfructus paternus de aduentu
suum filii bonis, expirat ipsius patris professione,
& pertinet ad filium, quando Religio est incapa-
x successio. Quando autem est successio capax,
verius est, vñfructum hanc qua-
nam, extingui, diminuere, sed totum ad
Monasterium dum superstes est pater, perfrin-
re. pater denique in saeculo manens, vñfructum,
quem in bonis aduentu filii habebat
per professionem filii non amittit. Contra-
ruias de testament. c. 2. n. 9. Rolel. v. donatio.
num. 44. Angel. v. Religiosus. num. 50. Ar-
mil. v. Religio, num. 20. Tabie. ibid. a. 33. Sa-
y. in clani. l. 9. c. 7. n. 9. Gutier. qq. Canon. l. 2.

capite primo numero 100. Lefsi. lib. secundo
capite 41. numero. 8. 3.

C A P V T V.

De Prescriptione:

PRescriptio tripliciter accipitur. Primo
generativum, ut id est, quod exceptio, que
pponitur ad excludendam actionem ab
actore intentatam; unde cum exceptio sit di-
latoria, (vt cum opponas, iudicem non esse com-
petentem) vel peremptoria, (vt si opponas, te
defoluissis, quod petitur) etiam prescriptio erit
vel dilatoria, vel peremptoria. Secundo acci-
pitur specialius pro exceptione peremptoria
pronueniente ex eo, quod tempore legis definito
rem aliquam poscedimus, vel iure aliquo vñ
sumus, vel quod alius tali tempore ab vñ in-
ris aliquius cessauerit. Tertio accipitur pro do-
minij acquisitione, vel iuris alieni elisione ex
tempore legis definito pronueniente: & sic pre-
scribitur dominus, ager vinea & hoc modo
sumpta à iurisperitis plerisque pro vñfractio-
ne accepitur. Conar. ad reg. possef. i. principi. p. 1.
§. vñie. num. 4. filliuc. tr. 3. n. 18. 2. Laym. l. 3. tr.
tr. n. c. 8. n. 1. 2. 3. Lefsi. l. 2. cap. 6. dub. 1. n. 2. Sylt.
2. 2. 9. 6. 6. a. 2. qnafit. 6.

Ad legitimam prescriptiōnem quatuor requi-
runtur: Possefio. Bona fides. Titulus prescriptus. Ad pres-
& Continuatio possefis cum bona fide per tem-
criptiōnem possefis. In primis itaque sine possefis requiri-
tur lessione non datur prescriptio. Debet autem possefio.
possefie esse propria, qua quis nomine suo
possidet non alieno. Debet esse vel civilis tan-
tum, qua solo animo rei nostre etiam absen-
tes insitum: vel civilis & naturalis simul qua
corpo & animo res possideatur, naturalis
autem sola non sufficit Conar. ad reg. possef. p. 1.
§. vñie. n. 7. filliuc. tr. 3. n. 18. 5. & 205. Reginal.
l. 10. n. 29. 2. S. a. v. Praescriptio. n. 2. Bonac. de rest.
d. 1. g. vñ. p. 2. Azor. p. 3. l. 1. c. 18.

Deinde requiri bona fides. Quia iuxta re-
gulam iuris 2. in 6. Possefior malae fidei vñlo tē-
pore non preserbit: & iure Canonic. c. vigi-
lanti. & c. vñlo de prescript. detegatum est omni
conveniendi, ant legibus ciuilibus afferentibus
dari posse prescriptiōnem absque bona fide.
Bona autem fides in proposito est credulitas,
quam quis sibi prudenter persuadet, rem esse
lñam, vel saltem nescit esse alienam: modo
ignorantia non sit crafta, vel effectata. Dubi-
tans, an res sit lñam, non habet bona in fidem,
si inchoat possefionem cum eo dubio. Quia
ad hoc, vt incipiam facere rem meam, que
antea non erat, requiri, vt determinate
iudicem vel rem esse nullius, & sic effici meam
per occupationem, vel esse meam, quia quis
antea non advertebat. Quando vero dubium
suboritur post inchoatam bona fide possefionē
dubitans posse rem de qua dubium oritur, pre-
scribere adhibita prins diligentia, ad inquirendam,
an res sit aliena. Quia cum rem possi-
deat iam bona fide, dubitando, erit melior
eius conditio iuxta regnam iuris. Ignorantia
vero iuris clari etiam inculpabilis non prodest
ad

Sectio I. De Dominio.

9

ad praescribendum. Iuris autem dubijs, de quo sunt variae Doctorum opiniones ad praescribendum sufficit. Quia quando ius aliquod est vere dubium, postulat adesse opiniones utimque probabiles circa illud: quilibet autem potest opinionem probabilem sequi, qui autem opinionem probabilem sequitur, non dicitur habere malam fidem. Qui vero bona fide accipit rem alii titulo (puta legati, donati, empi) ab auctore male fidet; potest eam praescire, praeter quam in duabus casibus. Primum est, si res sit immobilia, & is, contra quem praescibitur, ignorat, eam ab alio possideri. Secundus est, si illa res sit furtiva, vel vi possessa: tunc enim trigesima anni requiruntur, legi Iuris, ff. de iur. & facti ignor. lego nonquam, ff. de usucap. l. si mala fides. C. de ius. p. l. An victimum, ff. de divers. temp. prescript. Sylvest. v. Prescriptio. l. numer. 4. Say. in clau. l. 9. c. 12. n. 23. Lessi. l. 2. cap. 6. dub. 4. numer. 16. & dub. 13. numer. 42. & 43. Filliuc. tr. 31. numer. 189. 191. & 193. Sanchez l. 2. Moral. 6. 23. n. 154.

43. Tertio, requiratur titulus probabilitate praesumptus, id est, qui bona fide putetur validus, ut donationis, testamenti, vel successionalis ab intestato, emptionis, permutationis. Non est necessarium, cum titulum esse verum, seu validum, nam hic sufficit sine prescriptione ad transferendum dominium; sed satis est, ut probabilitate putetur verus. Ad prescriptionem autem necessaria est bona fides, quam titulus. Quia sine bona fide non quam currit prescriptio: currit autem aliquando sine titulo: nam titulus requiratur ad prescribendum tempore definito, & ordinario; non vero ad prescribendum tempore longiori. Unde si ad aliquid prescribendum ordinario cum titulo requirantur decem, aut viginti anni: ad prescribendum sine titulo sufficeret spatium trigesima, aut quadraginta annorum iuxta quantitatem materie, que prescribitur, modo bona fides adsit. leg. 1. ff. de usucap. c. si diligentie de prescript. Bonac. de ref. d. 1. q. vtr. pun. 2. q. 2. numer. 22. Lessi. l. 2. cap. 6. dub. 13. numer. 43. Filliuc. tr. 31. numer. 193. Laym. l. 3. tr. 1. c. 8. numer. 12. Couar. reg. peccatum, p. 2. §. 8. Menoch. leg. 3. pr. i. m. 1. 13. numer. 32. Sà, v. Prescriptio, numer. 3. Molina ro. 1. tr. 2. d. 6.

44. Quarto denum requiratur continuatio possessionis tempore legibus definito. Quare res mobiles corporales, (quales sunt vestes animalia, natis, debitum rerum mobiliuum, vel actio ad obtinenda debita rerum mobiliuum) priuati hominis vel etiam cuiusvis Ecclesie etiam Romanae prescribuntur possessio ne bona fide cum titulo per triennium inter presentes: inter absentes vero requiratur spatium quator annorum cum titulo, & bona fide. Ad viaeacionem vero rerum mobiliuum sine titulo requiruntur trigesima anni, sine pri-

nate ea sint, sive Ecclesie. Ad praescriptio nem rerum immobilia, ut sunt ager, domus, & res incorporeae, ut iura, debita, actiones, seruitutes, requiruntur contra priuatos spatium decem annorum inter presentes cum titulo: inter absentes viginti annorum spatium. Contra rem immobilem Ecclesie (modo non sit Romana) vel loci p. i. ut Holpitalis, Collegij, Canonorum, Episcopi, iure communis requiruntur spatium quadraginta annorum tam cum titulo, quam sine titulo: tam inter presentes, quam inter absentes, sive is, qui prescribitur, sit priuatus, sive sit una Ecclesia contra aliam. Bona principis tanquam priuati, eodem tempore, quo priuati bona prescribentur collecte pro publica necessitate quadraginta annis. Ius imponendi vestigalia quadraginta annis cum titulo: sine titulo, tempore immemoriali. Quia vero debetur Principi in supremo potestatis recognitionem, nullo possunt tempore prescribiri. Contra leges civiles prescribuntur consuetudine decem annorum, quando alius non putatur princeps non consenserit in eam confuetudinem. Adversus legem Canonicam requiruntur quadraginta anni, si consuetudo sit aliquo modo contra ius Ecclesie. Seruitus personalis decem annorum spatio prescribitur cum titulo inter presentes, inter absentes cum titulo viginti annorum, spatio, sine titulo autem trigesima. Seruitus realis si continua, aut quasi, continua sit prescribitur spatio decem annorum inter presentes, inter absentes vero viginti. Seruitus discontinua non prescribitur, nisi tempore immemoriali, quia possesso in huncmodi seruitute continua esse non potest. Laym. l. 3. tr. 1. cap. 8. numer. 13. Lessi. l. 2. cap. 6. dub. 13. numer. 22. C. de usucap. §. 23. filliuc. tr. 31. numer. 197. 200. & 201. Manu. ro. 1. q. q. 36. a. 3. & 10. 3. q. 35. art. 3. Recognoscere iura, l. unica, C. de usucap. Inst. de usucap. §. 1. Authent. Quae actiones, C. de factis. Eccles. C. Sanctorum de prescript.

45. Res, que prescribi non possunt enuncio. Primo exemptio a Superioris obedientia. Secundo res visibus publicis deputatae, ut forum, via publica, pons, &c. Tertio, ius decimorum a laicis post Concil. Lateranense. Quartu, limites Prouinciarum, Episcopatuum, & Parochiarum, si de his constet: si vero non constet, prescribi possunt. Quinto res iudicula communis pluribus nullo tempore ab aliquo illorum potest prescribi. Silvest. v. Prescriptio. 2. q. 12. Diana p. 3. tr. 5. resol. 77. Lessi. l. 2. c. 6. dub. 13. n. 49.

46. Contra prescriptionem datur restitutio in Contra integrum que nihil aliud est, quam quoddam prescriptio remedium, quod finita prescriptio relinquitur priori Domino, qui rem suam amavit, datur restitutio auctoris possit restituiri in Dominum & possessionem rei amissae. Hec perfectum minoribus quatae, & plus locis contenditur. Filliuc. tr. 31. n. 209.

SECTIO

EL SCOBAR
Theol: Mor.
Tom: M. V. V. II.
E. IV.

SECTIO SECUNDA.

De Dominio Dubia.

CAPUT VI.

Circa Dominum.

DUBIUM I.

An in iis rebus, que vſu consumuntur,
vſus distinguatur a Dominio.

47 Non di-
ſtinguitur.

Non distinguitur. Quia Ioannes XXII. In extranag. que incipit, *Ad conditorem*, & in duobus sequentibus, *de verb. signif.* contendit, in iis rebus, que vſu consumuntur, ius ad vſum non distinguiri aearum Dominio. Et ne alicui dubium esset, Fratres Minores Dominum habere rebus, quibus vſentur, a ſe, ſedque Apoſtola prädictum Dominum abdicavit, & in ipſos tranſtolit. Et quidem in rebus vſu consumptibilibus non debet ſeorsim computari vſus rei a ſe ipſa, cuiuscumque concedatur vſus: ex hoc enim ipſo quod conceditur res, tranſfertur Dominum, ideoque ſi qui ſeorsim vellet vendere vīnum, & ſeorsim vīnum, biſe candem rem venderet, ſic D. Thom. 2. 2. q. 78. articul. 1.

48 Distinguitur plane. Quia ſi quis ius ha-
Distinguiri vtedi pecunia, cibo, vſtibus, aliisque
ter procul- rebus vſu consumptibilibus dependenter a vo-
dubio. luntate illius, qui Dominus illatum rerum eſt: iuſtē illi vitudi, dum Dominus non contradicit, & tamen in eo vſu nullum actum Domini exerceſt. Ut videntur eſt in conuicta, quem ad prandium iuuita, eut vſum ciborum conceſſis, nullo concesſio Dominio. Ergo distinguiri potest ius reuocabile vtedi aliqua re conuimptibilibus illius Dominio. Ita ſotus 1.4. de iuſt. q. 1. a. 1. Nauar. com. 2. de Regular. n. 2. Molina tr. 2. d. 6. Palao de iuſt. 3. 1. d. vni. pun. 5. m. 6. Rebel. de iuſt. 1. q. 7. ſed. 4. Lud. d. 2. c. 3. dub. 4. numer. 18.

49 Notanter dixi, & hanc ſententiam amplexu-
Hoc vnicē ius renocabile vtedi aliqua re conuimpti-
verum puto bili ab illius Dominio distinguiri poſſe. Nam ſi
& Fratru ius irrevocabile alieni concederetur vtedi alia-
Minorum quare conuimptibili, non videar, quoniam paupera-
modo id ius a Dominio distinguatur. Et in hoc
tem perfe- ſenten- ſententiam accipio. Loquitur
diftin- namque Doctoſ de vſu irrevocabili, non vero
ſtabilio. de vſu renocabili, & ab alterius voluntate
pendente. Fatoſ hinc Fratres Minores ius, &
potestatem habere vtedi rebus, illarumque
fructibus ſibi conueſſis abſque vlo tam
Dominio, quod in ipliſ, vel eorum com-

munitate exiſtat, quia illud ius & potestas, quam habent, pendet vel ex voluntate eorum, qui eis res Religioni conueſſunt, vel ex voluntate Pontificis, in quem a donatoribus Dominum eſt translatum. Et quidem eſt Ioannes XXII. Prädictum Dominum a ſe, ſedque Apoſtola abdicavit, poſtmodum Alexander VI. Alique Pontifices ſuſcepere. Ut habetur in priu. Miner. v. Paupertas. Neque in ea Extram. Pontifex deſinere volui Dominum ab vſa non diſtingui tanquam rem ad fidem pertinente, & qua ab omnibus credenda, & obſeruanda eſſet: ſed quod ipſe ut vir doctus verum eſſe iudicauit, expofuit. Addiderim, intelligi poſſe de Dominio quodam imperfetto, quale priuati Religioſi habent, potentes conuimere rem, ac ſi verè Domini eſſent, ut annotauit Leſſi. l. 2. c. 3. dub. 4. in fine.

DUBIUM II.

An Fama & honoris ſit, penes ho-
minem Dominum.

Non quidem eſt. Quia fama & honor ſunt bona media inter vitam & bona exter-
na, & magis accedunt ad vitam, cuius homo non
eſt dominus. Profecto epe homines tum ratio-
ne iuſtriae, tum charitati obligatur famam &
honorē tueri iuxta illud Eccl. 4.1. *Curam habe-
re bene nomine*. ſic Sylvest. v. de ratiōne, quā-
3. Caſet. 2. 2. q. 73. a. 1.

50 **E**ſt profecto. Quia fama & honor bona ſunt ex numero eorum, quæ homo propriis faciis acquirere, & diminuere potest. Ergo ſunt eius potestati ſubiecta, ſicut ſubieciuntur bona forū que propria industria com-
parantur. Ita d. Thom. 2.2. quāſi. 64. a. 5. ad 3.
& quāſi. 73. a. 4. ad 2. Adrian. in 4.9. de
reſtit. circa finem. ſotus lib. 4. de iuſt. q. 2. a.
3. Nauar. de reſtit. cap. 4. numer. 108. & 114.
S. v. Dominum, numer. 1. Palao tr. 31. d. oni-
pun. 6. numer. 5. Leſſi. l. 2. c. 4. dub. 11. Har-
tag. de iuſt. d. 1. diffiſ. 15.

Hoc verius eſſe exiſtimo, nec videor ob-
ſtar, quod non poſſis pro voluntate de fa-
ma & honore diſponere: nam id etiam ho-
nis fortune competit, quorum diſpoſitora-
tionabilē exigit cauam, ac ſtante cauā ratio-
nabilē, ſicut potes bona forūne expendere,
ſic famam, & honorem. Certe fama & honor
tuo dominio non ſubieciuntur, ut prodigas, ſed
ut rationabiliter expendas. Quod vero alquando
contra iuſtriam pecces, te infamando, id
prouenit ex iniuia rei tuae prodigalitate.

*Homo non
eſt ſua fa-
ma Domi-
ni.*

*Homo eſt
ſua Demi-
nus fama.*

DUBIUM

Sectio II. De Dominio.

II

D V B I V M III.

An in aliquibus casibus seruus habeat
Dominum à Domino inde-
pendens.

53
Nonnulla
suppono.

Vidimus scilicet. 1. seruos nullum per se ha-
bere Dominum, sed omnia, que ha-
bent, Domini esse. Verum aliquibus in cas-
ibus manifestum videtur, seruos comparare Do-
minum plurimum rerum saltem imperfectum.
Etenim contrahere potest Dominus cum seruo
ut ei certam quantitatem soluat ex suo labore,
& industria, reservato sibi quidquid ultra*fru-*
per. Nam licet inter seruum & Dominum
sue his rationibus perfecta iustitia esse non
possit: bene tamen inter Dominum & ser-
uum quatenus homines sunt. Idem dixerim; si
tacite vel expresse Dominus suo seruo aliquam
quantitatem concedat velutique ut propriam
habere. Non enim concedit seruo eam quanti-
tatem, quatenus seruo est, sed quatenus est
homo. His praemissis requisierimus, an in his ca-
sibus obincas seruus Dominum eorum ita
perfecte, ut nullatenus Domino subiiciatur,
sed ab eo independens existat?

54
Huiusmodi Dominum non habet. Quia lex
Nos habet id vestimentum. 25. ff. de peculio dicit, ser-
uos ab iis non esse Dominum vestimenti quotidiani.
solutum v. Quia qui ab alio possidetur, nihil possidere pos-
sum Dominus. Et. Item nobis, iustit. per quas personas
nobis acquiritur, statutum est, quidquid ser-
vus acquirit, quatinus causa, & occasione
Domino acquirere. Vnde Innocentius I V. in.
cap. Cum olim de priuilegiis inquit seruum, &
Monachum in eo esse pares, quod non est alius
rei Dominum habeat. sic Lelius. l. c. 4. dub. 4.
concl. 1. & alij.

55
Habet pla-
ta.
Habent
omnino.

Habet in prefatis n. 53. enentibus Dominum
perfectum. Quia nullibi causum est, seruus
tatione seruitus redditum esse incapacem Do-
minij acquirendi: quinimo l. 1. §. seruos, ff. de
offic. Prefecti urbi, & l. vlt. ff. de iudic. sup-
ponitur, pecunia, qua redempti sunt, Domini-
num habuisse, siquidem illis legibus sic esse
affertur. Ita Sotius l. 4. de inf. q. 1. a. 2. Salom. 2.
2. q. 3. a. 1. de Dominio in fine, Ludon. Lopez p. 2.
Infr. c. 33. Molina tr. 2. d. 38. Sà. v. seruus n. 3.
Rebel. de inf. l. 1. q. 11. fct. 2.

56
Habent
omnino.

Verior mihi haec pars. Nam cum leges deci-
dunt, acquisita à seruo Domini esse, quia seruus
in Domini est potestate intelligi debent de ac-
quisitu à seruo, quatenus seruus est, & obse-
quio præstare Domino obligatur, focus de ac-
quisitu à seruo per obsequium indebitum, per
donationem, legationem, aliamque contractum.

D V B I V M IV.

An Clerici non Religiosi habeant, Do-
minum Decimorum, Primitiarum,
aliorumque Beneficij Ecclesiastici redi-
tuum.

57
Nonnulla
suppono.

Suppono, Clericos quadruplex genus
bonorum possidere posse, primum illorum

que iure hæreditario, donatione, aliōe con-
tractu comparata sunt, quæque à Doctoribus
patrimoniali nuncupantur. Secundum, que
acquiruntur officij Ecclesiastici sive iuris etio-
nis exercitio. Tertium, que ex redditibus Be-
neficij Ecclesiastici proueniunt. Quartum, que
Ecclesia, cui præsunt, competunt. Profecto
Clerici sigillatim sumptu nullum habent Do-
minum bonorum quarti generis, sed sola ad-
ministrationem. Quia ea bona non sunt donata à
fidelibus, vt in potestatem, & Dominum singu-
lorum Clericorum denent; sed vt in Do-
minum cedant communitatibus. Si vero de bonis
primi & secundi generis sermo sit, Clerici eo-
rum Dominum habent, de illisque æque ac
seculares disponere possunt. Quia illa bona
conceduntur à fidelibus, vt præmium & stipen-
dium laboris impens abfque vlo onere, &
obligatione. Nauar. de reddit. Eccl. f. 1. moni. 19.
21. & 39. Lessi l. 2. cap. 4. dub. 6. num. 36. Palao
tr. 6. d. 2. pun. 5. & 6. solium est difficultas de bo-
nis tertii generis, qualia sunt decimæ, primitizæ,
alijque Beneficij Ecclesiastici fructus. Quesi-
rim itaque, num Clerici eorum Dominum
habeant?

Minime habent. Quia beneficiati absolutum
eorum Dominum bonorum fortinentur, seque-
retur posse eum fructus congruam sustentatio-
nem superantes æque libere disponere, ac
potest fructus directe ob ministerium Eccle-
siasticum concessos, quod profutus est falsum;
sic Nauar. apolo. de reddit. 9.2. per totam.

Habent omnino. Quia Ecclesia redditus con-
tinues dividuntur in Fabricam, Templum, tum
in beneficiati sustentationem, censetur, Do-
minum illius partis, quam Beneficiato ap-
plicat, ei concedere; quia & frustranea esset
applicatio, & quia facta est ob officium Eccle-
siasticum à Beneficiato impensum, & in stipen-
dium ac præmium sui ministerij. Sed bona,
que beneficiari conceduntur in præmium sui
ministerij, quasi patrimonialia sunt & coram
plenum habet ille dominum; Ergo idem di-
cendum de Beneficij fructibus. Ita Palao tr. 6.
de charit. d. 2. pun. 6. numero. 2. & alij apud
ipsum.

Hanc eligo sententiam, afferens non id est
beneficiatum posse fructus congruam sustenta-
tionem superantes, æque libere disponere, ac sententiam.
potest fructus directe ob ministerium Eccle-
siasticum concessos. Quia esto utriusque fructus in
præmium, & stipendum ministerij Ecclesiastici
donentur; fructus Beneficij donantur sub eo
onere, vt ea parte, qua excedunt congruam
beneficiati sustentationem, paupertibus applica-
tur, eo quod ea pars, qua antiquitus pauper-
ibus aleidis erat designata, beneficio annexa
sit, & beneficiario applicata; quod nullatenus
procedit in illis fructibus, qui directe,
& per se ob ministerium Eccle-
siasticum conce-
dantur.

**

D V B I V M

12 Theologiæ Moralis Lib. XXXVI.

D V B I V M V.

Redimit quis alium, pretio oblato, ab imminentia morte, vel mutilatione; potest cum perpetua servitutis subiecte.

61
Potest ideo
illum per-
petua ser-
vitutis adi-
gere.

62
Minime
potest.

63
Hoc mibi
probabilis

Si spectato communi reum valore illius regiom attingit pretium perpetua servitutis potest quidem eum perpetua subiecte servituti. Quia non videtur obligatus pretium absolute donare in ea necessitate constituto, sed sub obligatione & paecto, ut tot obsequia preget, quanti pretium estimatur; Cum ergo pretium perpetua servitutis adaequat concedi poterit sub huiusmodi servitutis conditione. Alias parentibus fami pressis non licet filios vendere, neque ab ipsis emere, contra leg. 2. C. de patr. qui filios subf. diffraxerunt. sic Molina tr. 2. d. 33. Nauar. summ. capite 25. numero 95.

Sine pretium in se spectatum perpetua servitutis adaequat, sine non non potest quis ob ipsum exhibitum alium mortis aut mutilationis sententia addictum servitutis perpetua adigere: sed gratis est illud pretium concedendum. Quia patienti extremam necessitatem tenet ei donare ea bona, que ad illius remedium necessaria fuerint, in divisione enim rerum iure gentium introducta causa extrema necessitatis exceptus est; & sub eo onere singulis applicata sunt bona, ut proximo extreme indigenti concedantur. Injustus igitur est, qui ob pretium alteri debitum in servitutem adigat. Ita Laym. l. 3. tr. 1. c. 5. n. 6. Palao tr. 31. d. viii. pun. 9. n. 8.

Satis probabilem primam reor esse sententiam, probabilem tamen secundam crediderim. Concedo namque, illum non esse obligatum pretium gratis donare in eo periculo constitutis, sed posse pro ipso obsequia ab illo exigere pretio adaequanta, modo tamen ipsa obsequia eius statum non deceant. At cum legalis servitus & obsequia ex servitute nata ingenui deceant, nequit illi pretium sub obligatione servitutis, & obsequiorum servitum concedere, neque ipse obligatur, eam servitutem sustinere, ut ab eo periculo eruantur; alias obligaretur gramine necessitatem sustinere, ut extremam euitaret. Idem dixerim de filiis venditis, & in servitutem redactis, ob parentum necessitatem. Si enim parentibus non extremitate, sed graviori indigentibus pretio, in modo nec ipso absolute indigentibus cum bona habeant quibus compensent, permittitur filiorum venditio, & tibi emptio; quia eo eventus non teneris: maxime si superflua non habeas pretium donare, sed poteris tradere sub servitutis obligatione.

D V B I V M VI.

An sint licita Columbaria.

Licitia non sunt. Quia damnum commune 64 inferunt, tum semina terræ mandata, tum **Licitia non tempore messis collecta absumentibus Columbiis** valid. in 4. dist. 15. quest. 2. concl. 5. Major. ibid. q. 2. 8. & alij.

Sunt Licitia. Quia id consuetudo recepta firmat, & qui nullum, vel levissimum damnum Licitia sunt confenda sunt aliorum facis, & fructibus inferre. Ita Sylvest. v. **Restitutio** 3. q. 4. Gaiet. v. **co- lumbariorum**. Sæcodem num. 1. Nauar. sum. c. 27. n. 126. Sotus l. 4. de iust. q. 6. n. 4. Molina. tr. 2. d. 4. 8. lessi. l. 2. c. 5. dub. 6. num. 29. Laym. l. 3. sect. 5. tr. 1. c. 5. n. 17. 9. 8.

Idem sentiens ostendo nullum, vel levissimum damnum ex Columbariis proximo obire. **Idem sentiens** non esto tempore messis vel feminis seminibus terræ mandatis & collectis aliantur: id præstant absque villa proximi iactura: siquidem tempore feminis & que aluntur malis (enim) seminibus sæc. suffocantibus, ac utrilibus, nec grana terræ mandatis, sed in propatulo existentibus aliqui perituri. Tempore vero messis spicis erectas non decerpunt, sed grana inde decisa colligunt. Addo in cibum Columbus Reipublicæ cedere. Denique nisi Columbaria permitterentur à quibus passim auferuntur, numerus silvestrium graniiori communis damno increaseret. Ex quibus manifestum est, si quod damnum columbae sui sustentatione inferunt, pluribus aliis commodis abunde compensari.

D V B I V M VII.

An inventor thesauri in agro alieno absque Domini facultate: teneatur ante iudicis sententiam Domino restituere.

Inventor Thesauri in agro alieno absque facultate Domini quæstui teneatur integrum **Tenesur** ratione **Domino reddere deductis expensis ante latam dare ante iudicis sententiam.** Quia leges Thesauri Domini **Indicis** servitum agri Domino integre adjudicant, & ab inventore auferunt non in poenam aliquis delicti, sed ne illius audiat, Domino prædicti in consueto Thesauri ibi querere. Sic Nauar. sum. c. 17. num. 175. Molina tr. 2. d. 52. Couar. reg. peccatum p. 3. §. 2. n. 3.

Ante iudicis sententiam non tenetur. Quia in poenam iniuriae illatae Domino agri id **Nontenetur** sententiam est: Ergo sententia iudicis spectanda, tur ante se. Ita Mercat. de contr. c. 15. num. 59. Rebel. de iust. sententiam l. 1. q. 15. sect. 2. num. 13. Laym. l. 3. sect. 5. tr. dicitur. 1. c. 5. n. 23.

Hanc partem duxerim veriorem. Quod aper- 69 te colligo ex lege unius. C. de Thesaur. ibi. In alie- **Hanc par-** nis vere iuriis non audeat innitit, id est, nec temerario- **partis** volentibus, vel ignorantibus Dominis, opes abdi- **temerio** rem esse du- **tas** suo nomine perficiatis. Quod si vobis super seruum, **volentibus** hoc aliquo crederemus, ut supplicandum, aut pra- **temerio** tor huius legio: sententiam in alieno agro Thesau-

rum servatus, inuenitur, tunc hoc locorum domino reddere compellatur. Expendo illa verba, Audeat inuenit, quae denotant: sic quarentem thesaurum; delictum comitissimum, fodere enim agnum alienum, domino non consentiente, delictum est. Deinde pondero verbum. Compellatur, quod quidam iudicis significat actionem.

D V B I V M III.

An Thesaurus inuentus non causa sed ex intentione totius cedat domino fundi si cum licentia eius queratur.

⁷⁰ **R** Ecolo. spectato iure naturali, & gentium, Thesaurum sue in proprio fundo, siue in alieno inueniatur, integrè cedere inuentori, quia ea, que proprieum Dominum non habent, primo occupanti cedunt. At spectato iure communii in proprio fundo inuentus thesaurus integrè competit inuentori. Inuentus fortuito in fundo alieno, etiam Principis, diuiditur per partes equeales in iure inuentorem ac dominum fundi, ut in leg. Thesauri ff. ad exhibendum leg. univ. Cod. de thesau. §. Thesauri de inff. de rer. dinis. Statuunt non in pecunia, sed quia ratione coniunctionis est, ut dominus fundi ex thesauri inuentione commodum reportet. At inuentus non causa, sed ex intentione totius sed. Domini fundi, ut deciditur, l. vni. C de thesaur. Quæsiem vero an id verum sit, est cum licentia domini queratur.

⁷¹ **T** om. The- **T** om. The-
sauri do- **Non** cedit totus thesaurus domino, si cum eius licentia queratur. Quia id expedit bono communii, ne homines culturas naturales omittant, & ad malas artes inutilesque occupationes inveniuntur. Sie Ant. Gomez l. 45 Taurin. 51. alii relat.

⁷² **N**on cedit totus thesaurus domino, si cum eius licentia requiratur, immo totus cedit inuentori. Quia eo ipso, quod licentiam impendar, immo thesauri quasi proprio iuri videtur cessisse. Ita Nauar. s. sum. c. 17. n. 175.

Ego autem rectius cum Sylu. v. Inuentum, q. 3. Apud ego Molina v. 2. d. 56. & Leflio l. 2. cap. 5. dnb. diligenter 15. n. 60. diligenter, si sciens ibi adest thesaurum, nec domino manifestans querendi quislibet contumam perire, domino fundi integrè cedit, ac si nullatenus licentia fuisset requitalia, quia ea licentia ex errore procedens nullius est momenti. Secus vero si solam sub spe inveniendi petita licentia fuerit, quia eo causa inuentori adiudicatur, cui dominus agri suam partem visus est cedere, nisi aliter in pastum fuit deductum.

D V B I V M IX.

*An Metallorum vene cedant primo in-
uentori, cum in alieno fundo re-
periuntur.*

⁷⁴ **P**rimo in- **S**pectato iure naturae primo inuentori cedunt sicuti cedit Thesaurus. Quia esto non sicut industria humana ibi reposita, sunt tamen Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. V.

tanti valoris, ut merito censeri non possint vi-
lissimo fundo cedere, argumento §. littera,
inst. de rerum divis. Ideoque Princeps concede-
re absque facultatem eas venas quarendi etiam
in prædijs alienis compensato detimento,
quod prediorum dominis inde proueniat. Abil-
que hac tamen facultate nullus priuatus in
fundo alieno absque domini contentu venas
quarendi potest, & fodinas facere. Sic Sotus l. 5.
de inff. q. 3. a. 3. Lef. l. 2. c. 5. dub. 12. n. 51.

Hæ metallorum venæ ad dominum prædijs
pertinent, in quo reperiuntur, scuti venæ, saxo-
rum, & aquæ. Quia ibi nascuntur, & prædijs ⁷⁵ Non cedit
fint partes. Quocirca si prædijs est fundus do-
talis, quidquid ex ea vena extra diuum fuerit ce-
dit vxori in doto augmentum, inxta l. si ex la-
pidieis ff. de iure dot. Quod intelligo, modo
aliud simile non renascatur, nam eo causa (quo
rarus esse potest) inter fructus prædijs mariti
competentes est referendum, ut habeatur l. di-
ueratio §. si vir. ff. solut. matr. & ibi Glosa, verum
si prædijs sit ex bonis vinculatis, possessori
competit, vi potestate domino prædijs quidquid ex
eo abstractum fuerit: obligatur autem, ne præ-
dijs notabiliter successoribus deterius reddat,
quia sub onere bona possider vinculata. Molina
de primog. l. 1. c. 2. 3. n. 8. & Mol. nostrar. tr. 2. d. 54.
Ita Gabr. in 4. dist. 15. q. 3. a. 3. dnb. 7. Mol. citat.
Layman. l. 3. fed. 5. ar. 1. c. 5. n. 21. Paulus tr. 3. 1. d.
vni. pun. 17. n. 14.

Hæ sententia communior ac verior. Cuius
doctrinam intelligo iuxta ius naturale, & com. Hæ senten-
tia. Nam si priuatorum Regnorum, ius spe-
cialem regulariter vene cuiuscumque metalli Re-
n. or. verior
gi, in sumptus communes sunt adiudicandæ, so-
lo est mibi.
lata tunc inuentori, tunc domino prædijs aliqua
parte. Molinam ea d. 54. consule.

D V B I V M X.

*An si post factam debitam diligentiam rei
inuentæ dominus omnino ignotus sit,
ea cedat inuentori.*

S I scias rem inuentam vni ex duobus, vel tri-
bus competere, necis tamen quisnam ille ⁷⁷ Nonnulla
sit, proculdubio obligaris, rem illis tradere, recolo.
vt vel inter se dividant, vel fortes in itant; vel
vni applicent, alijs facta compensatione. Quia
omnes illi ius habent in rem illam, esto singuli
dubium, debet ergo illis concedi, ut pro dubijs
qualitate inter se dividant. Qua divisione fa-
cta, tametsi dominus certus agnoscatur, non
tenetur ille, cui de omnibus consensu res fuit
applicata aliquid domino reddere, quia iam ces-
sit iuri, quod habebat. Porro si dominus facta
diligentia debita omnino ignotus sit: quæsiem
an res illa cedat inuentori?

Minime cedit, sed in pauperes, aliaque
opera pia est expendenda. Quia hæc cre-
ditur ⁷⁸ Minime ce-
rebitur de dominorum voluntas, ut sua bona
in Dei honorem, & animarum cedant
dicitur. ⁷⁹ in inven-
tore. ⁸⁰ in inven-
tore. ⁸¹ in inven-
tore. ⁸² in inven-
tore. ⁸³ in inven-
tore. ⁸⁴ in inven-
tore. ⁸⁵ in inven-
tore. ⁸⁶ in inven-
tore. ⁸⁷ in inven-
tore. ⁸⁸ in inven-
tore. ⁸⁹ in inven-
tore. ⁹⁰ in inven-
tore. ⁹¹ in inven-
tore. ⁹² in inven-
tore. ⁹³ in inven-
tore. ⁹⁴ in inven-
tore. ⁹⁵ in inven-
tore. ⁹⁶ in inven-
tore. ⁹⁷ in inven-
tore. ⁹⁸ in inven-
tore. ⁹⁹ in inven-
tore. ¹⁰⁰ in inven-
tore. ¹⁰¹ in inven-
tore. ¹⁰² in inven-
tore. ¹⁰³ in inven-
tore. ¹⁰⁴ in inven-
tore. ¹⁰⁵ in inven-
tore. ¹⁰⁶ in inven-
tore. ¹⁰⁷ in inven-
tore. ¹⁰⁸ in inven-
tore. ¹⁰⁹ in inven-
tore. ¹¹⁰ in inven-
tore. ¹¹¹ in inven-
tore. ¹¹² in inven-
tore. ¹¹³ in inven-
tore. ¹¹⁴ in inven-
tore. ¹¹⁵ in inven-
tore. ¹¹⁶ in inven-
tore. ¹¹⁷ in inven-
tore. ¹¹⁸ in inven-
tore. ¹¹⁹ in inven-
tore. ¹²⁰ in inven-
tore. ¹²¹ in inven-
tore. ¹²² in inven-
tore. ¹²³ in inven-
tore. ¹²⁴ in inven-
tore. ¹²⁵ in inven-
tore. ¹²⁶ in inven-
tore. ¹²⁷ in inven-
tore. ¹²⁸ in inven-
tore. ¹²⁹ in inven-
tore. ¹³⁰ in inven-
tore. ¹³¹ in inven-
tore. ¹³² in inven-
tore. ¹³³ in inven-
tore. ¹³⁴ in inven-
tore. ¹³⁵ in inven-
tore. ¹³⁶ in inven-
tore. ¹³⁷ in inven-
tore. ¹³⁸ in inven-
tore. ¹³⁹ in inven-
tore. ¹⁴⁰ in inven-
tore. ¹⁴¹ in inven-
tore. ¹⁴² in inven-
tore. ¹⁴³ in inven-
tore. ¹⁴⁴ in inven-
tore. ¹⁴⁵ in inven-
tore. ¹⁴⁶ in inven-
tore. ¹⁴⁷ in inven-
tore. ¹⁴⁸ in inven-
tore. ¹⁴⁹ in inven-
tore. ¹⁵⁰ in inven-
tore. ¹⁵¹ in inven-
tore. ¹⁵² in inven-
tore. ¹⁵³ in inven-
tore. ¹⁵⁴ in inven-
tore. ¹⁵⁵ in inven-
tore. ¹⁵⁶ in inven-
tore. ¹⁵⁷ in inven-
tore. ¹⁵⁸ in inven-
tore. ¹⁵⁹ in inven-
tore. ¹⁶⁰ in inven-
tore. ¹⁶¹ in inven-
tore. ¹⁶² in inven-
tore. ¹⁶³ in inven-
tore. ¹⁶⁴ in inven-
tore. ¹⁶⁵ in inven-
tore. ¹⁶⁶ in inven-
tore. ¹⁶⁷ in inven-
tore. ¹⁶⁸ in inven-
tore. ¹⁶⁹ in inven-
tore. ¹⁷⁰ in inven-
tore. ¹⁷¹ in inven-
tore. ¹⁷² in inven-
tore. ¹⁷³ in inven-
tore. ¹⁷⁴ in inven-
tore. ¹⁷⁵ in inven-
tore. ¹⁷⁶ in inven-
tore. ¹⁷⁷ in inven-
tore. ¹⁷⁸ in inven-
tore. ¹⁷⁹ in inven-
tore. ¹⁸⁰ in inven-
tore. ¹⁸¹ in inven-
tore. ¹⁸² in inven-
tore. ¹⁸³ in inven-
tore. ¹⁸⁴ in inven-
tore. ¹⁸⁵ in inven-
tore. ¹⁸⁶ in inven-
tore. ¹⁸⁷ in inven-
tore. ¹⁸⁸ in inven-
tore. ¹⁸⁹ in inven-
tore. ¹⁹⁰ in inven-
tore. ¹⁹¹ in inven-
tore. ¹⁹² in inven-
tore. ¹⁹³ in inven-
tore. ¹⁹⁴ in inven-
tore. ¹⁹⁵ in inven-
tore. ¹⁹⁶ in inven-
tore. ¹⁹⁷ in inven-
tore. ¹⁹⁸ in inven-
tore. ¹⁹⁹ in inven-
tore. ²⁰⁰ in inven-
tore. ²⁰¹ in inven-
tore. ²⁰² in inven-
tore. ²⁰³ in inven-
tore. ²⁰⁴ in inven-
tore. ²⁰⁵ in inven-
tore. ²⁰⁶ in inven-
tore. ²⁰⁷ in inven-
tore. ²⁰⁸ in inven-
tore. ²⁰⁹ in inven-
tore. ²¹⁰ in inven-
tore. ²¹¹ in inven-
tore. ²¹² in inven-
tore. ²¹³ in inven-
tore. ²¹⁴ in inven-
tore. ²¹⁵ in inven-
tore. ²¹⁶ in inven-
tore. ²¹⁷ in inven-
tore. ²¹⁸ in inven-
tore. ²¹⁹ in inven-
tore. ²²⁰ in inven-
tore. ²²¹ in inven-
tore. ²²² in inven-
tore. ²²³ in inven-
tore. ²²⁴ in inven-
tore. ²²⁵ in inven-
tore. ²²⁶ in inven-
tore. ²²⁷ in inven-
tore. ²²⁸ in inven-
tore. ²²⁹ in inven-
tore. ²³⁰ in inven-
tore. ²³¹ in inven-
tore. ²³² in inven-
tore. ²³³ in inven-
tore. ²³⁴ in inven-
tore. ²³⁵ in inven-
tore. ²³⁶ in inven-
tore. ²³⁷ in inven-
tore. ²³⁸ in inven-
tore. ²³⁹ in inven-
tore. ²⁴⁰ in inven-
tore. ²⁴¹ in inven-
tore. ²⁴² in inven-
tore. ²⁴³ in inven-
tore. ²⁴⁴ in inven-
tore. ²⁴⁵ in inven-
tore. ²⁴⁶ in inven-
tore. ²⁴⁷ in inven-
tore. ²⁴⁸ in inven-
tore. ²⁴⁹ in inven-
tore. ²⁵⁰ in inven-
tore. ²⁵¹ in inven-
tore. ²⁵² in inven-
tore. ²⁵³ in inven-
tore. ²⁵⁴ in inven-
tore. ²⁵⁵ in inven-
tore. ²⁵⁶ in inven-
tore. ²⁵⁷ in inven-
tore. ²⁵⁸ in inven-
tore. ²⁵⁹ in inven-
tore. ²⁶⁰ in inven-
tore. ²⁶¹ in inven-
tore. ²⁶² in inven-
tore. ²⁶³ in inven-
tore. ²⁶⁴ in inven-
tore. ²⁶⁵ in inven-
tore. ²⁶⁶ in inven-
tore. ²⁶⁷ in inven-
tore. ²⁶⁸ in inven-
tore. ²⁶⁹ in inven-
tore. ²⁷⁰ in inven-
tore. ²⁷¹ in inven-
tore. ²⁷² in inven-
tore. ²⁷³ in inven-
tore. ²⁷⁴ in inven-
tore. ²⁷⁵ in inven-
tore. ²⁷⁶ in inven-
tore. ²⁷⁷ in inven-
tore. ²⁷⁸ in inven-
tore. ²⁷⁹ in inven-
tore. ²⁸⁰ in inven-
tore. ²⁸¹ in inven-
tore. ²⁸² in inven-
tore. ²⁸³ in inven-
tore. ²⁸⁴ in inven-
tore. ²⁸⁵ in inven-
tore. ²⁸⁶ in inven-
tore. ²⁸⁷ in inven-
tore. ²⁸⁸ in inven-
tore. ²⁸⁹ in inven-
tore. ²⁹⁰ in inven-
tore. ²⁹¹ in inven-
tore. ²⁹² in inven-
tore. ²⁹³ in inven-
tore. ²⁹⁴ in inven-
tore. ²⁹⁵ in inven-
tore. ²⁹⁶ in inven-
tore. ²⁹⁷ in inven-
tore. ²⁹⁸ in inven-
tore. ²⁹⁹ in inven-
tore. ³⁰⁰ in inven-
tore. ³⁰¹ in inven-
tore. ³⁰² in inven-
tore. ³⁰³ in inven-
tore. ³⁰⁴ in inven-
tore. ³⁰⁵ in inven-
tore. ³⁰⁶ in inven-
tore. ³⁰⁷ in inven-
tore. ³⁰⁸ in inven-
tore. ³⁰⁹ in inven-
tore. ³¹⁰ in inven-
tore. ³¹¹ in inven-
tore. ³¹² in inven-
tore. ³¹³ in inven-
tore. ³¹⁴ in inven-
tore. ³¹⁵ in inven-
tore. ³¹⁶ in inven-
tore. ³¹⁷ in inven-
tore. ³¹⁸ in inven-
tore. ³¹⁹ in inven-
tore. ³²⁰ in inven-
tore. ³²¹ in inven-
tore. ³²² in inven-
tore. ³²³ in inven-
tore. ³²⁴ in inven-
tore. ³²⁵ in inven-
tore. ³²⁶ in inven-
tore. ³²⁷ in inven-
tore. ³²⁸ in inven-
tore. ³²⁹ in inven-
tore. ³³⁰ in inven-
tore. ³³¹ in inven-
tore. ³³² in inven-
tore. ³³³ in inven-
tore. ³³⁴ in inven-
tore. ³³⁵ in inven-
tore. ³³⁶ in inven-
tore. ³³⁷ in inven-
tore. ³³⁸ in inven-
tore. ³³⁹ in inven-
tore. ³⁴⁰ in inven-
tore. ³⁴¹ in inven-
tore. ³⁴² in inven-
tore. ³⁴³ in inven-
tore. ³⁴⁴ in inven-
tore. ³⁴⁵ in inven-
tore. ³⁴⁶ in inven-
tore. ³⁴⁷ in inven-
tore. ³⁴⁸ in inven-
tore. ³⁴⁹ in inven-
tore. ³⁵⁰ in inven-
tore. ³⁵¹ in inven-
tore. ³⁵² in inven-
tore. ³⁵³ in inven-
tore. ³⁵⁴ in inven-
tore. ³⁵⁵ in inven-
tore. ³⁵⁶ in inven-
tore. ³⁵⁷ in inven-
tore. ³⁵⁸ in inven-
tore. ³⁵⁹ in inven-
tore. ³⁶⁰ in inven-
tore. ³⁶¹ in inven-
tore. ³⁶² in inven-
tore. ³⁶³ in inven-
tore. ³⁶⁴ in inven-
tore. ³⁶⁵ in inven-
tore. ³⁶⁶ in inven-
tore. ³⁶⁷ in inven-
tore. ³⁶⁸ in inven-
tore. ³⁶⁹ in inven-
tore. ³⁷⁰ in inven-
tore. ³⁷¹ in inven-
tore. ³⁷² in inven-
tore. ³⁷³ in inven-
tore. ³⁷⁴ in inven-
tore. ³⁷⁵ in inven-
tore. ³⁷⁶ in inven-
tore. ³⁷⁷ in inven-
tore. ³⁷⁸ in inven-
tore. ³⁷⁹ in inven-
tore. ³⁸⁰ in inven-
tore. ³⁸¹ in inven-
tore. ³⁸² in inven-
tore. ³⁸³ in inven-
tore. ³⁸⁴ in inven-
tore. ³⁸⁵ in inven-
tore. ³⁸⁶ in inven-
tore. ³⁸⁷ in inven-
tore. ³⁸⁸ in inven-
tore. ³⁸⁹ in inven-
tore. ³⁹⁰ in inven-
tore. ³⁹¹ in inven-
tore. ³⁹² in inven-
tore. ³⁹³ in inven-
tore. ³⁹⁴ in inven-
tore. ³⁹⁵ in inven-
tore. ³⁹⁶ in inven-
tore. ³⁹⁷ in inven-
tore. ³⁹⁸ in inven-
tore. ³⁹⁹ in inven-
tore. ⁴⁰⁰ in inven-
tore. ⁴⁰¹ in inven-
tore. ⁴⁰² in inven-
tore. ⁴⁰³ in inven-
tore. ⁴⁰⁴ in inven-
tore. ⁴⁰⁵ in inven-
tore. ⁴⁰⁶ in inven-
tore. ⁴⁰⁷ in inven-
tore. ⁴⁰⁸ in inven-
tore. ⁴⁰⁹ in inven-
tore. ⁴¹⁰ in inven-
tore. ⁴¹¹ in inven-
tore. ⁴¹² in inven-
tore. ⁴¹³ in inven-
tore. ⁴¹⁴ in inven-
tore. ⁴¹⁵ in inven-
tore. ⁴¹⁶ in inven-
tore. ⁴¹⁷ in inven-
tore. ⁴¹⁸ in inven-
tore. ⁴¹⁹ in inven-
tore. ⁴²⁰ in inven-
tore. ⁴²¹ in inven-
tore. ⁴²² in inven-
tore. ⁴²³ in inven-
tore. ⁴²⁴ in inven-
tore. ⁴²⁵ in inven-
tore. ⁴²⁶ in inven-
tore. ⁴²⁷ in inven-
tore. ⁴²⁸ in inven-
tore. ⁴²⁹ in inven-
tore. ⁴³⁰ in inven-
tore. ⁴³¹ in inven-
tore. ⁴³² in inven-
tore. ⁴³³ in inven-
tore. ⁴³⁴ in inven-
tore. ⁴³⁵ in inven-
tore. ⁴³⁶ in inven-
tore. ⁴³⁷ in inven-
tore. ⁴³⁸ in inven-
tore. ⁴³⁹ in inven-
tore. ⁴⁴⁰ in inven-
tore. ⁴⁴¹ in inven-
tore. ⁴⁴² in inven-
tore. ⁴⁴³ in inven-
tore. ⁴⁴⁴ in inven-
tore. ⁴⁴⁵ in inven-
tore. ⁴⁴⁶ in inven-
tore. ⁴⁴⁷ in inven-
tore. ⁴⁴⁸ in inven-
tore. ⁴⁴⁹ in inven-
tore. ⁴⁵⁰ in inven-
tore. ⁴⁵¹ in inven-
tore. ⁴⁵² in inven-
tore. ⁴⁵³ in inven-
tore. ⁴⁵⁴ in inven-
tore. ⁴⁵⁵ in inven-
tore. ⁴⁵⁶ in inven-
tore. ⁴⁵⁷ in inven-
tore. ⁴⁵⁸ in inven-
tore. ⁴⁵⁹ in inven-
tore. ⁴⁶⁰ in inven-
tore. ⁴⁶¹ in inven-
tore. ⁴⁶² in inven-
tore. ⁴⁶³ in inven-
tore. ⁴⁶⁴ in inven-
tore. ⁴⁶⁵ in inven-
tore. ⁴⁶⁶ in inven-
tore. ⁴⁶⁷ in inven-
tore. ⁴⁶⁸ in inven-
tore. ⁴⁶⁹ in inven-
tore. ⁴⁷⁰ in inven-
tore. ⁴⁷¹ in inven-
tore. ⁴⁷² in inven-
tore. ⁴⁷³ in inven-
tore. ⁴⁷⁴ in inven-
tore. ⁴⁷⁵ in inven-
tore. ⁴⁷⁶ in inven-
tore. ⁴⁷⁷ in inven-
tore. ⁴⁷⁸ in inven-
tore. ⁴⁷⁹ in inven-
tore. ⁴⁸⁰ in inven-
tore. ⁴⁸¹ in inven-
tore. ⁴⁸² in inven-
tore. ⁴⁸³ in inven-
tore. ⁴⁸⁴ in inven-
tore. ⁴⁸⁵ in inven-
tore. ⁴⁸⁶ in inven-
tore. ⁴⁸⁷ in inven-
tore. ⁴⁸⁸ in inven-
tore. ⁴⁸⁹ in inven-
tore. ⁴⁹⁰ in inven-
tore. ⁴⁹¹ in inven-
tore. ⁴⁹² in inven-
tore. ⁴⁹³ in inven-
tore. ⁴⁹⁴ in inven-
tore. ⁴⁹⁵ in inven-
tore. ⁴⁹⁶ in inven-
tore. ⁴⁹⁷ in inven-
tore. ⁴⁹⁸ in inven-
tore. ⁴⁹⁹ in inven-
tore. ⁵⁰⁰ in inven-
tore. ⁵⁰¹ in inven-
tore. ⁵⁰² in inven-
tore. ⁵⁰³ in inven-
tore. ⁵⁰⁴ in inven-
tore. ⁵⁰⁵ in inven-
tore. ⁵⁰⁶ in inven-
tore. ⁵⁰⁷ in inven-
tore. ⁵⁰⁸ in inven-
tore. ⁵⁰⁹ in inven-
tore. ⁵¹⁰ in inven-
tore. ⁵¹¹ in inven-
tore. ⁵¹² in inven-
tore. ⁵¹³ in inven-
tore. ⁵¹⁴ in inven-
tore. ⁵¹⁵ in inven-
tore. ⁵¹⁶ in inven-
tore. ⁵¹⁷ in inven-
tore. ⁵¹⁸ in inven-
tore. ⁵¹⁹ in inven-
tore. ⁵²⁰ in inven-
tore. ⁵²¹ in inven-
tore. ⁵²² in inven-<

14 Theologiæ moralis Lib. XXXVI.

Sylu. v. Restitutio. 8. q. 2. & v. Inuentum q. 1. n.
2. Couar. reg. peccatum. p. 3. §. 1. n. 2. Nauar. sum.
c. 17. n. 17. 1. Mol. tr. 2. d. 7. 4. 6. Lef. l. 2. c. 14. n. 4. 9.
Rebel. de iust. l. 2. q. 12. n. 3.

79 *Inuentori cedit omni- no.* Cedit quidem res inuentori. Quia nec iure naturali, nec positivo inuenta pauperibus, alijs vijs operibus sunt applicanda, cedunt ergo inuentori. Et quidem quod ex iure naturali nulla huius distributionis adit obligatio: ea ratione conuincor, quia hoc iure spectato, quod omnibus gentibus commune est, potius præsumi debet, vele dominum, vt inuentor rem inuentam affuerit, vt confundat cum onere reddendi, si forte compareat, quam vt in elemosynas, taliaque pia opera expendat; unde numquam recuperare possit. Minus autem ex iure positivo colligi hæc obligatio potest, si quidem nullus est textus, qui de his bonis inuentis disponat. Nam cap. cum tu, de iur. & cap. cum sit, de iudicis, expresse loquuntur de his, quæ iniuste sunt acquisita. Ita Sotus l. 5. de iust. q. 3. art. 3. ad 2. Lef. 2. p. 4. quæst. 1. art. 5. Medi. sum. l. 1. cap. 14. Ludovic. Lop. p. 2. Instr. c. 2. affert. 2. Mercad. de contr. c. 15. Nauar. de ref. l. 4. c. 2. n. 59. Sà v. T. besar. n. 4.

80 Ego quidem existimo secundam sententiam valde esse probabilem, priori tamen pietatis valde planè, ac tutori ad hære, eamque iudico in probabilitate, præxi inveniam non ob rationem, ibi addu- sed prima etiam, sed quia consuetudinem inter fideles vide- milie inerior, ut præscriptum, vt hæc bona in pios vius ac securior, expendantur, cui consuetudini maximè fa- vent varia præiugia à Pontificibus concessa Religioni S. Mariæ de Mercede, Commissario Crucis, & alijs, vt sub excommunicatione compellant detentores et sibi exhibe- re in captiuorum redemptions, belli contra infideles subdium, aliaque similia, si enim pontifices censerent nullam detentoribus inesse obligationem ea bona in pios vius expendendi, nullatenus sub excommunicationis pena id imperarent.

D V B I V M X I.

An serui iure belli capti possint, licet fugere.

81 *Certum est, seruum iniuste invenitum addactum licet fugere. Quia verè non Cadaetum est seruus. Imo & posse recompensationem fua- mitto.* sum operarum à Domino arripere. Et quamvis communis, ac probabilis sit, cum, qui in poenam iuste condemnatus est in servitatem, non posse licet aufugere, non tamen caret probabilitate, quod fugere valeat, oblate occasione commoda, præterea si seruitus sit calamitosa. Quia contrarium est durum, & supra humanam conditionem. Quæsiem vero, an serui iure iuste belli capte licet possint arripere fugam.

82 *Aufuger non possunt.* Minime possunt. Quia ea seruitus acquiritur in iniurie illata satisfactionem si autem seruus fugiat huiusmodi iusta satisfactione impeditur. Sie d. Ant. p. 3. ti. 3. c. 6. Nauar. sum. c. 17. n. 103. Mol.

¶ 37. Possunt licet fugere ad suos. Quia hec seruitus siue acquisita, siue non sic introducta est

consensu, ac consuetudine totius orbis ita tam- men, vt seruus nequeat vi domino resistere eum è fuga renocanti. Addidi. *Ad ius*, quia sic introducta est præfata seruitus non vero vt seruus possit dimagari. Ita Sotus l. 4. de iust. quæst. 2. art. 2. Couar. l. 1. variar. cap. 2. numero 10. Lef. l. 2. cap. 5. dub. 5. Hurtad. de iust. d. 1. dif. 21.

Probabilis hoc duxerim, nec obstat, quod dominus possit licite seruum ad suos fugientem. *Hoc proba- bilis esse reor.* Id enī in non agit in poenam fuge tan- quam delicti, sed in custodiā, vt scilicet timo- re punitionis sit magis custodia adductus. Addi- derim hocce seruos iure Cælareo, & Cætella, si ad suos peruerenterint, ita confequi libertatem, vt quanvis post modum causa mercaturæ, aut alia ex causa ad terrā dominorum redent, non pos- sent retrahi in seruitutem. Ita hoc verum esse reor, vt etiam possint ad suos dimittere, quamvis sint alii venditi. Et idem est de filiis corum, qui non alio titulo sunt serui, nisi quia ex eis sunt progeniti.

D V B I V M X II.

An venatio animalium iure naturali communium possit à Principi- bus prohiberi.

Præhiberi non potest. Quia ea animalia non possunt, sed negatiæ tantum, seu permittiæ. Ergo princeps negavit corum caputum prohibere, cum non valeat iuri naturæ derogare. Sic Holliens. Ioan. Andreas, & Card. ad c. non est, de decimis.

Potest equidem prohiberi eorum animalibus venatio vel pro aliquibus annis, vel pro aliquibus anni temporibus, vel venatio gerenda aliquibus instrumentis, vel scopulis, vel aqua in- fectione. Quia prohibito venationis eorum animalium alia iure naturali permittæ, ac licet facita aliquo modo ex dictis, imo & alijs, potest esse Reipublicæ expediens. Ergo potest fieri à supremo Princeps, cui incumbit bono Reipu- blicæ prospicere, ita Sotus l. 4. de iust. q. 6. a. 4. Vals. de ref. c. 5. §. 2. dub. 2. Lef. quem citat, & sequitur Hurtad. tr. 1. de iust. d. 1. diff. 25. Bonac. de ref. d. 1. q. 3. pun. 7.

Hos sequor, indicans Principem in eo aliqui- naturali minime derogare iuri, quo aliquid præ- cipitur, ant prohibetur, quod non posset, sed tantum iuri naturali, quo aliquid permittitur, seu licitum est, quod potest omnino, & si non pau- cis legibus. Addiderim, Principem ita posse ve- nationem eorum animalium prohibere, vt ipse ea prohibitione non temeat adhuc quo ad vim directum, & possit licite venari, quando adest rationabilis causa, v. g. si id sit necessarium Principis ad recreationem. Quia quando subest rationabilis causa, princeps sua lege non te- netur.

D V B I V M

DVBIVM XIII.

An animal pertineat, ad illum qui id ex laqueo extraxit, & apprehendit.

87 *Periclit.* **A** nimale venatione captum ad illum pertinet, qui ex laqueo illud extraxit, & apprehendit. Quia illud alias nullum fit prius ex laqueo capiens. Sic Natur. sum. c. 17. n. 176. *M. quos ex tra-*
tor. Conarr. & Azor. quos afferunt Hurtad. tr. i. de-
xt. inst. d. 1. diff. 29.

88 *Mimone adem per-* **N**on pertinet ad illum qui ex laqueo extra-
xit, & apprehendit, sed ad eum, qui laqueum
teneat, quando ex laqueo se extricare non
poterat. Quia tunc vere capit, seu apprehendit
illud medio instrumento, res enim non solum
media manu, sed medio instrumento capiuntur.
Ita Mol. tr. 2. d. 42. Lessi. Rebel. & Bonac. ques-
citat. & sequitur Hurtad. *vbi. npr. a.*

89 *Adem per-* **E** quidem credidero, Principe posse legem
ferre, qua utramque partem e duabus definiat,
nempe vel quod animal illud ad apprehenden-
tem in laqueo, & non ad tendentem laqueum
pertineat, & sic dispositum est iure Caesareo
Lin. laqueum, ff. de acquir. rerum domin. &
iure Castelle l. 21. tit. 28. p. 3. Vel è contra
quod animal ad tendentem laqueum, non
ad apprehendentem illud ex laqueo pertineat,
& sic dispositum est iure positino Regni Lu-
stianae l. 5. ordin. titulo 41. §. penult. Quia
Principis magnam habet auctoritatem circa
rerum exterritorum dispositionem, præsternit
quando certum non est, ad quem iure naturæ
pertineat. Vnde in quolibet loco obseruanda,
est lex de venatione huiusmodi, aut habens
vitæ legis consuetudinē. At vbi non fuerit lex
lata, aut consuetudo viguerit, ad ius naturale
attendens, putarim, animal illud ad utramque
pertinere, scilicet ad tendentem laqueum,
& ad animal ex illo extrahentem. Quia verè,
& perfecte illud primo capit, qui ex laqueo
extraxit, qui verè laqueum tenuit illud primo
capit imperfecte, & inchoatiæ, & ea sua in-
choatione adiunxit eum qui illud primo perfecte
capit. Ad illum vero ex duabus maior pars va-
loris animalis pertinebit, qui omnibus pensatis,
maiorum labore, & industria gessit in illius
acquisitione. Quando autem non potest perfic-
te discerni, quisnam eorum alterum excedat,
valor animalis capti ex æquo inter ipsos di-
videndos. Et si incertum sit, nuna animal laqueo
irritatum poterat se ex eo extricare, non est
valor animalis ex æquo dividendus, sed

minor pars concedenda est ei,
qui laqueum tenuit, ser-
vata minoritatis in-
certitudinis pro-
portione.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. V.

DVBIVM XIV.

*An licitum sit licitum, columbariorum
venari columbas extra leucam.*

Certum est stante solo iure naturali, & nullo
positivo prohibente, licitum esse auecupari
columbas ubi cùmque existent extra colum-
barium, quando amiserit redendi confuetu-
dinem. Vnde quæstio procedit existente iure
positivo Regni nostri Castelle lib. 7. c. 7. tit. 8.
Vbi non solum præcipitur, vt nemo, qui non
habet columbarium, possit columbas vende-
re, vt sic furari eas impeditur, sed etiam im-
peratur, vt à nemine intra vnius leucæ spatiū à
columbarijs capiantur. Hoc supposito, quæ-
stionem, an qui in nostro Regno illas capi extra
leucam, declinat, & ad restitutionem teneatur,
quando non amiserint redendi confuetu-
dinem, quia si amiserint, certum est non pecca-
re, nec ad restitutionem teneri.

Non peccat, nec ad restitutionem tenetur.
Quia prefatæ legis dispositione tantum censem-
tur domeesticæ ac propriæ Domini columbarij
intra leucam, non verò extra, ac proinde au-
ferri dominium earum à columbarij Domino,
alias lex illa esset iniqua, cum absque causa
rationabili permetteret, vt columbae alienæ im-
pune caperentur, & Domino actionem contra
auecupantem denegaret. Sic Sotus l. 4. de inst.
questione 6. articul. 4. Molina tract. secund.
d. 50.

Peccat quidem ille, & tenetur ad restitutio-
nem. Quia ex una parte columbae illæ etiam
extra leucam sunt domini columbarij, nam
etiam extra eam retinere redendi confuetu-
dinem, vt suppono: & ex alia parte ea leg. 7.
non auferunt dominium earum à columbarij
domino, nullo enim verbo legis illius id in-
dicatur, neque ea lege conceditur licentia, vt
extra eam leucam capiantur, sed tantum pro-
hibetur, intra eam capi. Ita Corduba qu. 121.
Conarr. in reg. peccatum parte secund. §. 8.
n. 16. Turrian. d. 37. dub. 2. Reginal. l. 11. cap. 8.

Hoc longe probabilius esse reor. Porro ex eo,
quod prædicta lege permittatur, vt columbae
alienæ impune capiantur extra leucam, & con-
tra capientem actio domino denegetur est ini-
qua. Quia id non fit abique rationabili causa,
fit namque ad lites evitandas.

DVBIVM XV.

*An Domini particulæ agrorum pos-
sunt, conciubus prohibere,
ne collectiæ iam frugibus, satis
in agris animalia pas-
cant ex herba sponte
nascente.*

Sicut, Dominum particularem syluæ
prohibete posse ne quis inibi ligna Statuque-
colligat, quamvis ea sponte sint fructuæ.

B 2 nata

EL SCOBAR
Theol: Mar.
Tom: VI. V. VI.
E. IV
C

16 Theologiæ Moralis. Lib. XXXV.

nata. Quia sunt fructus naturales sua sylva, aut agri. Requiro tamen an adhuc valeat suis conciibus prohibere ne in suo agro peccora, vel armenta pascant, frugibus iam collectis?

95. Non potest prohibere. Quia quilibet in alio agro potest, quod prodest sibi; & agri Doctor prohibere non nocet. Collectis autem frugibus, quodnam prodest? nocumentum Domino inferti? Sic Cassian. in *confusitudinibus*, *Burgundia rubr.* 23. §. 2. *Auendaño tr. de exequend. mandat. c. 4. n. 24.*

96. Id prohibere potest ubi iure aliquo positivo non impeditur. Quia herba quamvis sponte nascens, est naturalis ipsius agri fructus: Ergo ad Dominum agri pertinet, potest gitur impeditre, ne quis ex ea pascat. Ita Mol. *tract. 2. d. 59. Valq. de rest. c. 5. q. 3. Turrian. de inst. d. 39. dub. 2.*

97. Cum his opinor addens non solum posse id prohibere indebet scilicet impediendo ingressum in suum agrum, sed etiam directe, nempe prohibendo pastum ipsum herba etiam si nullum inde nocumentum agri domino adueniat, quia herba vere est ipsius, de qua ipse potest pro libito disponere. Apposui autem in conclusione particulam illam. *Vbi iure aliquo positivo non impeditur.* Quia in Regno Castellæ sua receptum est, ut collectis fructibus agri maneat agri communis ad pastum unde l. 13. & 14. tit. 9. l. 7. *Recopil.* decreatum est, ut nullus ager primitus possit ab aliquo facultate Regis pratum fieri ad pastum, nè reliqui concives prouenient iure pascendi in eo, collectis frugibus. Potest autem fieri vinea, aut olivetum etiam in eis locis, in quibus vineæ, & oliveta adhuc, collectis fructibus, non sunt pastus communes. Quia id non est prohibitum. Is tamen, qui pascendo in prædio alieno frugibus collectis, damnum aliquod Domino infert, ad restitutionem tenebitur.

D V B I V M XVI.

An Thesaurus in loco sacro, nempe in templo, vel cemeterio inuentus semper pertinet ex parte ad loci Sacri Prælatum, vel Ecclesiam.

98. **A** Ad locum sacrum semper ex parte pertinet, dividendum scilicet inter inuentores ad locum, & inter Prælatum, vel Ecclesiam, cuius sit cum sacrum ille locus. Quia locus sacer semper est Prælati; ex parte cu[m] vel Ecclesiæ. Sic Nauar. c. 17. n. 175. Bonac. de eo dividendum. rest. d. 1. q. 3. pun. 6. n. 5. Sylu. & Angel. v. *Thesaurus.*

99. Non semper pertinet ad locum sacrum ex parte, Non semper si locus sacer, in quo inueniatur sit nullius tanquam Domini, ut reguliter contingit, quāvis ad iurisdictionem aliquius nempe Prælati, aut Ecclesiæ pertinet, tunc enim locus Thesaurus ad inuentorem pertinet. Ita Valq. de rest. c. 5. §. 4. Couar. p. 3. *relat. reg. peccatum* §. 2. *Gaspar Hurtad. tr. 1. d. 1. diff. 35.*

100. Certe non semper locus sacer ad aliquem pertinet tanquam dominum, ideoque non semper

dividendum est inter Prælatum vel Ecclesiam, placitum. cuius sit ille locus tunc enim totus cedit inuentori. At si forte contingat, locum sacram esse aliquius tanquam Domini, tunc erit dividendum cum Domino, si causa sit ingenuus, & si ex industria absque cessione Domini, totus est loci domino conferendus post judicis sententiam.

D V B I V M XVII.

An Thesaurus inuentus in loco publico profano, ut in platea, in flumine, in via publica, dividendum sit inter inuentorem, & fiscum, vel ciuitatem.

Dividendum quidem inter inuentorem, 101 & fiscum, vel ciuitatem. Quia pars Diuidendum Thefauri Domino loci cedit, at locum inter eis ille publicus aut ciuitatem habet dominum inuentorem, aut Regem, cuius filio pars erit addicada. & fiscum Sic Nauar. sum. c. 17. num. 175. Sylu. & Angel. v. est. *Thesaurus.*

Non est dividendum inter inuentorem; & 102 fiscum, aut ciuitatem, sed totus cedit inuentori. Non est Quia locus ille nullius est tanquam Domini, sic dividendum. Ita Valquez, Couarr. Lefsi. Turrian. & Laym. dñs. quos affect, & sequitur Gaspar Hurtado tr. 1. de inst. d. 1. diff. 35.

Certe si locus ille speciale dominum habet, ei pars Thesauri adjudicari debet. At loca *Idem affer* illa publica nullius domini regulariter sunt unde totus Thesaurus inuentori cedit.

D V B I V M XVIII.

An Thesaurus inuentus in fundo accepto in feudum, vel emphyteusim, quo ad partem pertinentem ad Dominum, dividendum sit inter proprietarium fundi, & inter feudatarium vel emphyteum.

Dividendum quo ad partem pertinentem ad Dominum, inter proprietarium fundi, & Diuidendum inter feudatarium, seu emphyteutam. Quia dñs est in non solum proprietarius est dominus. Sed ter proprietam feudatarius vel emphyteuta. Sic Mol. d. prietarium, 553. Turrian. n. 43. dub. 2. Bonac. de rest. d. 1. & feudatar. 9. 3. pun. 6. Addunt nonnulli Iuristi, quod ad diuum. Etiam parte, totam pertinere ad feudatarium vel ad emphyteutam. Quia hi sunt actu domini dominio vtili, & actu possident non verò proprietatis.

Non est dividendum quoad partem hanc inter proprietarium, & feudatarium, seu emphyteutam; sed tota est proprietatio adjudicanda. *Non sic est* tentam; sed tota est proprietatio adjudicanda. *divis. dñs dñs.* Quia hi non sunt absolute domini, sed tantum proprietarius, solum enim hic habet dominium absolute, & directum, illi vero tantum dominium secundum quid, & indirectum, seu vnde. Ita Valq. de rest. c. 5. §. 4. dub. 2. Hurtad. tr. 1. de inst. d. 1. diff. 35.

Cum his opinor colligens, Thesaurum inuentum in fundo habito in p. *Eiusdem* genus; aut conductum; aut usurparie, *mentisum* quo

Sect. II. De Dominio.

17

quad pagem competentem domino, tantum
pertinere ad eum à quo ille, qui habet fun-
dum, accepit in pignus, vel conductum, vel vſu-
tarie. Quia ite tantum est dominus, & non
pignorator, vel conductor, nec vſurarius. Et
thesaurum invenimus in fundo locali quad
isiam partem tantum pertinere advorem, quia
sola ipsa est illius domina fundi.

DUBIVM XIX.

*Ansiens infuso latere thesaurum, possit
licite eum emere pretio communis, nihil
ob thesaurum latentem
adiciens.*

¹⁰⁷
Pocj. pla- P *Oest quidem. Quia thesaurus ante in-
ventionem, seu capitionem nullus est, nec
Dominii fundi : non enim est fundi fru-
ctus : Ergo qui emit fundum attendo so-
lummodo ad fundi valorem, & nullatenus
ad thesaurum nullam Dominio fundi irrogat
injuriam. Sic D. Thom. 2. 2. q. 66. art. 5. Sal-
lon. & Arag. ibi. Valsq. de resipit. c. 5. §. 4. dub. 2.
Leff. Sylvest. Bonac. apud Hartad. citandum, &c
alij coomitter.*

108 Minime potest licite, & absque restituendi
Non potest obligatione. Quia fundus, in quo later thesau-
rus supposito iure positivo in fauorem Do-
mini fundi late plus valer quasi intrinsece,
quam absque thelathro latente: supposito
enim eo iure, ad totum thesaurum ius habet,
si ab ipso inteniat: & etiam si inteniat
ab altero ex industria illum querente, & ha-
betius ad dimidium, si calo inteniat ab
alio: At ius predictum alienius valoris est
stupra fundi valorem praecise: Ergo ultra com-
mune fundi pretium, pars est ob Thesaurum
latentem adiencia. Ita Angel. v. Emprio,
§. 4. Artil. v. Invenitum, numer. secund. Ta-
bien. v. Restituicio, §. 26. Hurrad. de inspi.
v. 1. d. 1. d. 35.

109 A communis sententia recedens huic hære
vi rationis impulsus. Quamvis enim Thesauris
ante invenientem, vel capcionem nullius sit,
nec Domini fundi cum non sit fundi fructus,
tamen quia in fundo existens efficit non quidem
naturaliter sed iure positiva Casareo,
quod fundus pluris valeat, quasi intrinsecè ratione
iuris ad ipsum Thesaurum, si innenatur,
idèo nequit licere, & absque iniustitia pretio
communi emi à sciente, vel tantum suspicante
in eo latere Thesaurum. A sciente Dixi, qui
ab eo ignorantia, ac bona fide procedente potest
absque iniustitia, & absque restitutionis obli-
gacione.

D V B I V M X X

An *consuetudine*, vel *decreto Principis*
possit statu*ri*, quod *Thesauri ad Prin-*
cipem omnino perti-
neant?

¹¹⁰ Statui non potest. Quia The statui iure natu-
Statui non rali primo occupantis, seu inuenientis sunt,
Escr. & Mend. Theol. Moral. Tom. V

cui quidem iuri non potest decreto aliquo positivo derogari. Sic *Sylva v. Inuentum. Sotus de* ^{poteſſe.} *inſt. l. 5. q. 3. art. 3.*

Potest statui. Quia quantum iure naturali
gentium ad Inventorem Thesauus pertineat, 111
Portet fra-
ui.
iure tamen politico ex rationabili causa, a. v. g. ad
fusstantia onera, & lumperus necelatios, po-
test impediti Ins illud naturale inventoris, &
Principi applicari. Ita Palud. in 4. dist. 15. q. 2. a. 2.
Val. de ref. c. 5. §. 4. dnb. 2. Bonac. de refit. d. 3.
q. 3. p. 6. & ahil.

Hoc longè mihi probabilis. De facto verò

Longe hoc
probabilis
esse indico.

int Cælareo lvn. & in inst. de rer. divin. §. The-
sauros. Statuitur Thesaurum in proprio fundo
inuentum fieri ipsius Domini inuenientis, sine
ex industria, sine calu illum ingenier, quod est
inri naturali conforme. Thesauri verò inuenienti in
fundo alieno, si fortuito inueniantur dimidium
fieri inuentoris, & dimidium fundi Domino ce-
dere, si tamen ex industria, seu data opera re-
quiratur, & inueniatur, totum fieri dorsia
in fundi, nisi eius consenſu cedentis inri suo
ex industria queratur, tunc enim totus fit in-
uentoris. Idem Castella affermatur in Regno,
excepto quod inueniētū Thesauri latetis in fundo
Regis solūmmodo quarta pars assignatur lib. 1.
tit. 13. lib. 6. Recopil. Vñ Valquez citar. ad-
nertut contra Conarr. qui exſtimat; id est
decretu circa omnes Thesauros, in quocum-
que adſint fundo.

DVBIVM X XI.

*An debita incerta possit quis licet sibi
retinere.*

Questio volvitur circa incerta debita
contracta vel ex contractu licto, vel ca-
tione rei alienæ non inventæ sed bona
aceperæ fide, ut si quis duas vlnas panni pro
vna bona fide recipiat à mercatore, quem
non agnoscit; vel qui ob diuantum nequit
conveniri, an sint solvenda pauperibus, an verò
possessor, seu debitor, possit ea sibi retinere, &
non solvere?

Non potest retinere sibi, sed pauperib. eroganda. Quia creditor inter pretari vult 114
quod huic modi debita sibi spiritualiter profint, Non potest
ac proinde ut egenis ad dicantur. Et quia haec id sibi reti-
praxis ac confuetudo piorum est, nere.
habere positiva vim legis, sic D. Thom. 2. 2. 9. ~
6. 2. 4. Val. de res. c. 3. §. 4. sub 1. Bonac. de re-
s. c. 3. 2. 3. punct. 4.

debitor potest sibi ea credita retinere. Quia non tenetur iure naturali ad eroganda illa pauperibus, dominii enim non habent eam voluntatem, sed ut asseruntur sibi restituenda, si quando conseruit ad se pertinere. Alias namque non posset compositione fieri a pontifice remittendo magnam partem debiti, ut verè fit. Nec ad id tenetur positivo iure, quia non diuino, ut patet, nec humano, quia tantum extat Ecclesiasticum pro debitis usurariè contractis; & ad summum etiam pro debitis ex quocumque alio tractis delicto, procedit enim eadem ratio motiva pro his, ac pro illis. Ita Petr. Narat. de res. l. 4. c. 2. n. 46. Laym. l. 3. tract. 2. cap. 9.

¹¹⁰ Statu non potest. Quia The sancti iure naturali primo occupantur, seu inuenientis sunt, Eccl. & Mend. Toot. Moral. Tom. V tractis delicto, procedit enim eadem ratio motina pro his, ac pro illis. Ita Petr. Naqr. de rest. l. 4. c. 2. n. 46. Layn l. 3. strali. 2. cap. 9. R. surrad.

18 Theologiæ Moralis Lib. XXXVI.

Hurtad. tract. 1. de ins. d. 1. diff. 37. & probabile iudicat Lessi. l. 2. c. 14. dnb. 6. n. 38.

116
P r m a m
m i b i p a r t e m
e l i g o .

Ego quidem fateor, hanc partem probabilem fatis esse. Quia quamvis hac esset creditus incogniti voluntas, non videretur sufficere nam dum non comparet, censetur carere iure ad illa derelicta. Attamen (vti de rebus inveniatis afferui) lebet pitorum vni subscibere ea debita incerta pauperibus distribuentum. Dum enim video Pontificum compositionem eorum bonorum facete remittendo magnam partem debiti huiusmodi colligo bona illa ad debitorum minime pertinere, sed pauperibus erga, aut piis addicenda operibus, quorum ius Pontifex in aliud opus transfert, solvant scilicet commoditate. Si autem debitor posset licite ea sibi incerta debita retinere superflueat Præfusus summi compositionis.

C A P V T VII.

Circa Prescriptionem.

D V B I V M XXII.

An dubiam circa proprietatem rei post possessionem illius bona fide inchoatam, interrumpat, eam bonam fidem ad prescriptionem requisitam.

117
Nonnulla
recolo.

Idem us. sett. 1. ad prescriptionem requiri bonam fidem circa possessionem, vt conitat ex reg. 2. iuris in 6. & ex cap. 11. de prescript. de sumpto ex Concilio Lateran. in quo leges ciuiles, quæ aliquando prescriptionem cum mala fide admittunt, sunt abrogata. bona ergo fides est credolitas, quæ quis prudenter iudicat, rem, quam possidet, esse suam, vel ad se pertinere. Vnde qui incipit rem possidere, & id continuat dubitans, an res sit sua vel ad se pertinat, non dicitur eam bona fide possidere, quia eam possidet abso- luto indicio, seu credulitate, quod res illa ad se pertineat. Igitur questioni committit, an dubium circa proprietatem rei post possessionem illius bona fide inchoatam, interrumpat eam bonam fidem requisitam ad prescriptionem?

118
Interrumpit plane
bonam fidem.

Non interrumpit quidem. Quia eo dubio superveniente cessat bona fides, cessat enim præfata credolitas, quæ cum eo dubio stare non vallet: Ergo si cessat, interrumpitur; nam interrupcio est cessatio eius, quod ad prescriptionem requiritur. Sic Adrian. de rest. quest. de prescript. §. Hoc supposito. Major. in 4. diff. 5. q. 11. Sotus de iust. l. 4. quest. 5. art. 4.

119
Bonam fidei test in possessione illius perseverare, tum in dem non in dubio melior sit conditio possidentis rem, vt terrumpit. eam licite retineat, & nulli alteri deferat; non enim est, vnde cessat bona fides, quia iudicant se licite rem illam retinere. Ita Cesar. reg. Possebor. §. 7. molina tratt. 2. d. 63. Lessi. l. 2. cap. 6. dnb. 3. Bonac. de rest. d. 1. questio. vltim. pan. 2.

Cum his sensio Doctoribus adiiciens tamen si eo dubio superveniente, superveniat existimatio, qua qui possidet, errans credit in retentione peccare, aut dubitet, non in retentione peccet, interrumpi bonam omnino fidem.

D V B I V M XXIII.

An ignorantia invincibilis seu inculpabilis iuris, efficiat fidem esse malam.

121
C

ertum est, ignorantiam vincibilem, seu culpabilem tam iuris, quam facti efficiere fidem malam, & consequenter insufficiem ad præscriptionem. Quia quando adest talis ignorantia, credulitas, qua ignorans iudicat rem ad se pertinere, est culpabilis, & ea existente, illicite rem possidet. Ceterum est item, ignorantiam invincibilem, seu inculpabilem facti non efficiere malam fidem, seu insufficientem ad præscriptionem. Quia ex una parte est inculpabilis, & cum ea adest iudicium, quo licite possidetur res; & ex altera nullum ius reficit, huiusmodi ignorantia, neq; eam reprobatur ad præscriptionem: in d; ei facit lex iuris, & lex error. ff. de iuris, & facti ignor. & lex Nunquam, ff. de usucap. Questio igitur procedit de ignorantia invincibili, seu inculpabili iuris, an scilicet efficiat fidem esse malam?

Non efficit in foro conscientie fidem malam, seu insufficientem ad præscriptionem. Quia ea ignorantia existente, non adest iudicium, quo quis illicite possidat rem, in foro autem exteriori efficit plane malam fidem, seu insufficientem ad præscriptionem. Quia ius exteriorum præfata ignorantia reficit. Sic Medi. de rest. q. 17. Et probabile reputant Lessi. & Began. apud Hurtad. citandum.

Efficit omnino malam fidem ad præscriptionem insufficientem non solum in foro externo, vel in foro conscientie, non adest iudicium. Quia præscriptio nullam habet vim adhuc re ipsa & in foro conscientie nisi solo iure humano, eo enim solo est introducta. Ergo nullam habet vim adhuc re ipsa, & in foro conscientie, nisi quando ipsum ius humanum, quo introducta est, id disponit; ius autem humanum absolute & absolu- tiva limitatione disponit, quod non habet vim, nec locum, quando adest error, seu ignorantia iuris, vt pater l. iuris ff. de iuris, & facti ignor. vbi dicitur iuris ignorantiam in usucapione negatur præfata: facti vero ignorantiam præfata constat, & l. Nunquam, ff. de usucap. ibi: Nunquam in usucapionibus iuris error. possessoribus prædest. Ergo quando adest ignorantia, fides iuris quamvis inculpata, fides est mala, non Theologica, sed ciuiliter, id est, reprobatur, & fit insufficientem ad præscriptionem. Ita Cesar. reg. possebor. p. 2. §. 7. molina tr. 2. d. 64. Lessi. l. 2. c. 6. dub. 5. Began. c. 9. dnb. 5. Hurtad. de iust. l. 4. diff. 4. Bonac. de rest. d. 1. q. vlt. pan. 2.

Hanc sententiam longe probabilitatem else reor, addens, ignorantiam iure semper efficiere fidem iuris semper efficiere fidem malam. Hoc mibi re iuris semper efficiere fidem malam. C. probabilis ulterius, seu insufficientem ad præscriptionem, non

Sectio II. De Dominio. 19

non solam ad eam que requirit titulum, & tribus, vel decem, vel viginti annis expletur, sed etiam ad eam que titulum non requirit, queque triginta expletur annis. Quia praefata iura quibus insufficiens ad prescriptionem ostendatur, loquuntur absolute absque exceptione, & restitutione aliqua prescriptionis.

D V B I V M XXIV.

An mala fides illius, à quo quis rem accepit, noceat ad prescribendum, ei, qui accepit illam.

¹²⁵ *Non nocet.* **N**on nocet, si qui rem accipit à possessori male fidei eam possedit tempore sufficiens ad prescriptionem, bona quidem fide. Quia accidentale ei est, illius à quo accipit rem mala eam fide possedit. *Leff. 1.2. cap. 6. dub. 13. Conat. reg. possessor. p. 2. §. 9. n. 5.* *Gloss. in regul. 1.4. in 6. hoc probabile else docent auctoritatem scilicet, heredem, qui rem ab antecessore mala fide accipientem posse eam prescribere, si ipse triginta annis bona fide possedit.*

¹²⁶ *Nocte plena.* **M**ala fides, quia antecessor possedit rem adeo nocet ei, quia illam immediate ab illo accipit, vt heres nequeat rem illam prescribere, quamvis eam bona fide possidat toto tempore alias sufficiens ad prescriptionem. Quia id constat ex *l. s. mala fide Cod. communia, de vñscap.* Et quia simpliciter heres fictione iuris censetur eadem persona cum suo antecessore, vt patet ex *l. cum heres f. de diuersis, & temporalibus prescript.* Ergo sicut quando heres incepit mala fide possidere rem, non potest illam prescribere, ita etiam non poterit, quando antecessor cecipit mala fide eandem possidere. Ita communiter Doctores, quos sequitur *Gaspard Martad. de inst. tr. 1. d. 2. diff. 5.*

^{127.} *Hoc verius est ex ultimo. Appositi vero in conclusione mala fidei antecelloris nocere ei, qui rem immediate ab illo accipit ut heres.* Quia qui non accipit immediate, quamvis ut heres hereditis illius: & qui non accipit, ut heres, quamvis immediate, v. gr. legatarius, vel ut donatarius, vel ut emperor possit prescribere tempore alias sufficiens, non computando sibi tempus possessionis illius antecessoris; quia non bona sed mala fide possidere cecipit. Poterunt tamen illud sibi computare, si antecessor bona fide cecipit possidere.

D V B I V M XXV.

An possit quis, Beneficium retinere in foro conscientia, si postea constet, illud verò titulo non habuisse.

¹²⁸ *Nemnilla.* **S**uppono, ius patronatus, seu ius presen-

scribi decem annorum spacio inter presentes, *suppono.* & viginti inter absentes, quando adeo titulus coloratus: quando vero non adeo viginti annorum spacio prescribi sine inter presentes sive inter absentes. Suppono etiam eum, qui pacifice beneficium aliquod titulo colorato possedit, pacifice triennio absque simoniaco inglese, & quando Beneficium vacavit apud sedem Apostolicam illud possedit triennio absque intrusione in illud, prescribere contra actionem seu petitorum, negando illi actionera contra sic possidentem, vt patet ex *reg. 33. Cancellaria.* Quae fieri tamen, an ita hoc Beneficium prescribatur, vt etiam in foro conscientiae possit quis eum retinere quamvis postea confiteretur, illud vero titulo non habuisse.

¹²⁹ **N**on potest illud licet seu in conscientia foro retinere. Quia Beneficium neque absque *retinere* Canonica obtineri institutione, vt dicitur *reg. 1. in 6.* ergo quando constat non fuisse sic obtinutum, neque vi proprium retinerti, Conat. *reg. Possessor. §. Molina tr. 2. d. 7. o. Tertian. d. 47. dub. 5.*

Illud licet seu in conscientia foro retinere potest. Quia ex uno capite ea in *reg. 33. Cancellaria.* *Retinere* Romifex decernit: quod pacifice possit potest. **D**enuo Beneficium triennio cum titulo colorato, nequeat super eo molestia affici, & quod imperatio Beneficij sic posselli i. r. a. f. s. & ex altero nulli alij actionem ad Beneficium huiusmodi conceditur. Ergo Pontifex proculdubio vult, quod si possidens Beneficium illud possidat, & securus in foro conscientiae maneat. *Ita Azor. p. 3. l. 7. c. 35. q. 10. Sanch. sum. l. 7. c. 29. Laym. l. 3. tr. 1. c. 8. Nauar. Beccan. Nicol. Garcia. Rebus quos afferit, & sequitur Hurrad. de inst. tr. 1. d. 2. diff. 10.*

His adhaereo Doctribus indicatis, Pontificem interrogatum hoc proculdubio respondit. ¹³¹ *His adhærebo.* Quia non crediderim summum Presulatum tantum attendisse ad lites vitandas, & non simul ad scupulorum obturandas punctiones, quod maioris est ponderis, quam lites auferre. Equidem, quamvis iure ordinario *reg. 1. in 6.* Beneficium nequeat absque Canonica institutione obtinerti, bene tamen extraordinario iure habito *reg. 33. Cancellaria.*

D V B I V M XXVI.

An res legitimè prescripta sit, quando post legitimam prescriptionem constat fuisse alienam.

Restituenda quidem est, nec ullam in foro conscientiae vim habet huiusmodi ¹³² *Non est* prescriptio. Quia alias prescribens locupletare restituenda, retinetur cum aliena iactura, quod est contra regulam locupletari, de regul. *in 6. Sic Rota v. Prescriptio, & alij.*

Restituenda non est, habetque vim huiusmodi prescriptio in foro conscientiae. Quia ¹³³ *Non potest* legitimè prescribens rem aliquam vere & re, est id sibi ipsa sit illius dominus, seu illius Dominum *resinere* acquirit: ex una enim parte Princeps supremus

20 Theologiae Moralis Lib. XXXVI.

mus tam Ecclesiasticus, quam laicus id potest ob publicum bonum tribuere, utin præleni ad lites vitandas: & ob hanc causam sanctum est utroque iure tam Canonico, quam civili, ut constat ex c. clerici, 26. q. 3. & ex cap. s. virgo, & ex cap. Sanctorum, de præc. &c. ex l. 1. &c. de s. u. cap. aliisque inribus. Ergo præscriptio re ipsa, & in foto conscientiae habet vim, ut præscribens tem, valeat eam licet retinere & præscribens vere sit dominus, seu vere acquirit rei Dominum, non solum vtile, seu indirectum omnium rerum, quas præscribit, & directum rerum mobilium, (in quo Doctores conueniunt) sed etiam directum rerum immobilium; quia nullo iure, quo præscriben-
ti Dominum tribuitur, limitatur ad vtile, in d. cap. Clerico. Dominum præscriptione acquisitum appellatur *Proprietas*, quæ non distinguitur à Dominio directo, nec ad rerum mobilium Dominum restringitur Ita Caetan. *Summ. v. Præscriptio.* Molina de iustit. tract. 2. d. 6. 1. Conarruias reg. *Possessor.* part. 3. §. 2. Bonac. de restitu. d. 1. in fine, Hurtad. de iust. tract. 1. d. 2. diff. 14.

¹³³ *Hoc longe probatius* dum esse cum iustitia aliena, intelligenda est, nisi quando id est iure sanctum, ut in praesenti materia contingit. Quamvis veto legitima præscriptio vere & re ipsa transfat dominum in præscribentem contra dominum rei priorem: nihilominus iure ipso conceditur restitutio in integrum aduersus præscriptionem minoribus, quamvis præscriptio quadriginta fuerit annorum, & quamvis id scierint, & restituere potuerint. Et eadem restitutio extenditur ad Ecclesiastis, ad alia loca pia, ad Repuplicam, ad communatem eniuncumque oppidi, ad universitatem studiorum, ad rudes, ad foeminas, ad Principes quod ad principatus bona, siveque ad absentes Republica causa, ad constitutos in vinculis, aut in holium potestate, aut alio impedimento ita detentos, ut non potuerint res suas repetere. Et etiam conceditur maioribus aetate, quando præscriptio fuerit decem, vel viginti annorum, modo probent omnimoda ignorantiam ipsorum, aut saltet probabili factam fuisse præscriptionem. Conceditur autem omnibus præfatis dicta restitutio per quatuor annos postquam scierint contra ipsos fuisse factam.

D V B I V M XXVII.

An Præscriptioni possit renunciari.

¹³⁴ *Minime potest.*
Iustitia publica nemo potest derogare. *l. Ius publicum, ff. de partibus.* At præscriptio induta est principalius ob publicum bonum, ne, inquam dominia rerum incerta sint. Ergo nullus potest præscriptioni renunciare, sic bart. ad l. *Nemo potest, ff. de legat.* 1. Gregor. Lopez l. 1. titul. 29. p. 3.

^{135.} *Potes plena-* que primo spectant præiutorum commodum, & secundarii bonum publicum, ut tradit. Glossa ab omnibus recepta ad cap. de causis

de offic. de legat. At præscriptio primo spectat præiumentum fauorem, & secundario, ac incidenter ius publicum. Sicuti quilibet alia lex que bonum præiutum spectat, renunciari potest tamen resipicat simul bonum publicum: quia hic secundarius respectus à lege separari non valer. *C. Erit auem lex. dist. 4. leg. 1. & 2. ff. si quis in conscribendo. C. de partibus.* Ita Dynus ad l. *Nemo potest* Iason ibi numer. 80. & in 2. lest. numer. 111. Ripa numer. 105. Alciat. *rubric. de præscrip. numer. 22. Gutierrez in reper. ad l. Nemo potest. numer. 470. Palau de iust. tract. 3. 1. d. vni. pun. 21. §. 1. n. 6.*

Eiusdem mensis iùm, iudicans huic seten-
tia non oblitare *legem de die, ff. de partibus.* *Eiusdem* *datalibus.* Vbi non permittitur pactum, quo *sum mensis* *dos mulieris* deterior fiat, tametsi causa do-
tis & utilitatem præiutam, & communem res-
cipiat; ne inquam mulieres sint indotæ *lege*
1. *ff. soluto matrimonio.* Quia ut apte respon-
det Gutier. *citatus numer. 473.* in causa dotis
utilitas publica à priuata separati non potest: ut
in præscriptione potest planè. Quippe utilitas
publica præscriptionis est ne rerum dominia incer-
ta sint: at positio pacto, nè præscribatur
aliqua res Dominum illius incertum non ma-
net, ut potest præseruatum primo possessori:
illud vero certius est, renunciari posse ne ius
executum decennio præscribatur, ut conce-
sum est l. 63. *Tanri, que c. hodie l. 6. titulo*
14. *li. 4. nona collecta.* quia per huiusmodi renun-
ciationem non manet dominum rei incertum.

D V B I V M XXVIII.

*An circa præscriptionem rerum mobilium
Romana Ecclesia gaudeat
aliquo præiuglio.*

¹³⁷ *C*ertum est, mobilia præiutorum possel-
lione triennali cum titulo præscribi: sine *Certum*
titulo autem triginta annorum spatio præscri-
buntur etiam aduersus Ecclesiam. Molina
tract. 2. d. 68. *Leff. l. 2. cap. 6. dub. 7. argu-
mento l. 3. C. de præscrip.* si enim ibi canetur
immobilia præscribi triginta annorum spatio:
tacite supponitur, mobilia eodem præscribi
debere, cum præscriptio immobilium sit dif-
ficilior. Dxi *Etiam aduersus Ecclesiam, nam*
cum in hac præscriptione mobilium nullum
reperiatur ei esse concessum præiuglio, eius
præscriptio præiutorum præscriptione est regu-
landa. *Quiescerunt autem, num in hac præ-
scriptione,* fuit vñscapione rerum mobilium Romana Ecclesia aliquo præiuglio ga-
deat.

Gaudet quidem; necessaria namque est
contra eam centum annorum præscriptio. *Præiuglio*
Quia in Authentic. *Quas actiones C. de sa-
crof. Ecclesias* dicitur. *Quas actiones alia de-
cennialis, alia vicennialis, alia tricennialis præ-
scriptio excludit.* *Hoc si loco religioso competant,*
quadriginta annis excluduntur vñscapione trien-
nij vel quadriennij in suo robore duransibus,
sola Romana Ecclesia gaudente centum anno-
rum spatio. Et quia cap. *Cum vobis, 14. de præ-
scrip.* aliisque villa distinctione rerum mobilium,
& immobilium, dicitur *Contra Romanam*
Ecclesiam

Ecclesiam non nisi centum annorum prescriptio licet sibi vendicat. Vbi closta v. centum ait: Haec prescriptio obtinet in rebus, & posse indicat his verbis mobilia ac immobilia comprehendere. Sic Panormit. ad Cod. cura dilecta, & de confirm. utili, vel innuli, v. possessor Synefr. v. Prescriptio. 1. num. 7. Lelii. lib. 2. cap. 6. dub. 7. numer. 22. Conat. ad reg. possessor p. 2. §. 2. n. 5.

¹³⁹ Non Romana Ecclesia circa hos priuilegia gaudet. Quia nec ex prefata Authent. aut cap. cum vobis colligi hoc potest priuilegium. Nam exceptio illa facta in Authent. si attente consideretur, non fuit exceptio ab usurpatione, sed illis actionibus, quae si religioso loco competant, quadraginta annis excludantur. Quod inde probatur, quia ea exceptio deducta est ex Nouella 9. Iustiniani, que de prescriptione longissimi temporis loquitur: non igitur extendenda est ad usurpationem brevis temporis. Ita Glossa ad Amb. Quia actiones Mol. tr. 2. d. 68. Palau de ins. tr. 31. d. vni. pun. 22. §. 1. n. 5. Laym. l. 3. sec. 5. tr. 1. o. 8. num. 25. Sanchez l. 2. Decal. cap. 2. 3. numer. 96.

¹⁴⁰ Hic nihil probabilem esse potest, sed probabilem secundum esse iudicari. Quia si exceptio illa Authentica usurpationem rerum mobilium comprehendet, vix aduersus Romanam Ecclesiam posset esse usurpatione, cum ratio vel nunquam res mobiles centum annorum spatio persistant. Et forte ob hanc causam dixit Imperator, usurpatione trienni vel quadrienni prescriptione in suo ordine durantibus; quasi nihil voluerit in has usurpatione mutare. Et licet in cap. cum vobis, de prescript. dicatur, contra Ecclesiam Romanam non nisi centum annum spatio prescribi, id intelligo de vera prescriptione, que immobiliis competit, non de prescriptione mobilium, que in iure prescriptonis nomen non propriè sibi, sed usurpationis.

D V B I V M XXIX.

An probata immemorali prescriptione, censetur, probata centenaria prescriptio.

¹⁴¹ Nonnulla sappono. **S**uppono, immemoralem prescriptiōnem à centenaria in illius probatione distinguere. Quia ad probandam immemoralem prescriptiōnem, necessarium est, ut testes deponant, se ita semper vidisse, & à senioribus, ac maioribus audiisse, semper ita factum nec accidisse contrarium, huiusque rei publicam esse famam apud eos, qui rem nosse poterant. Glossa communiter recepta attestante ad cap. 1. de prescript. 1. 6. & ad c. Quid per nonne, de verb. signific. Testes autem de hac prescriptione deponentes debent quadraginta supra octo annorum aetatem explere, vel quinquaginta existere, alias enim non apte indicare possunt, quid illis quadraginta annis fuerit actum. Conarruias ad reg. possessor p. 2. §. 3. num. 7. Mol. tr. 2. d. 76. E contra vero prescriptio centenaria probari potest tum scriptura testante traditionem rei, vel eius possessionem. Abbas ad c. cum nobis, col. 2. de

prescript. Item probari poterit per testes qui aliquot annos post centum excelerint, nam ut probat Conarruias num. 8. optime potest quis testificari de iis, quae ante pubertatem videlicet in iure contrarium requiratur, ut in materia testamentorum requiratur. §. testes insit de testam. Quæstierim autem, num probata immemorali prescriptione, centenaria probata censetur,

Non censetur centenaria prescriptio probata, eo quod immemorialis probetur. Quia ad Non censetur probationem immemorialis non est necessaria sur probata probatio centenaria possessoris: sed sat est, si centenaria probetur, semper ita visum, & auditum esse prescriptio illiusque publicam esse famam, cum tamen ad probationem centenariae prescriptio determinata, ac manifesta probatio centum annorum requiratur. Sic Glossa ad c. cum nobis de prescript.

probata immemorali prescriptio centenaria prescriptio probata censetur. Quia immemorialis probatio necessaria continet, ne censetur. ¹⁴³ Probat a censetur. contrarium visum, auditumve fuerit citra centum annos ad minus ante item motu; Ergo tacite & virtualiter immemorialis probatio centenaria continet. Ita Conarruias ad reg. possessor p. 2. §. 3. num. 9. Molina de priu. mogen. l. 2. cap. 6. num. 47. & 48. Alexand. con. 16. l. 5. num. 16. Palau de ins. tr. 31. d. vni. puncto 22. §. 12. n. 10.

Verius hoc puto, ac confirmo ex cap. cum ¹⁴⁴ Apostolica, de iis, quae fiunt à Prelato. Vbi Verius hoc probans possessoris immemoriam in ex. puto. gendis decimus, censetur eas ante Concilium Lateranense possedit. Præterea quoties ius prescriptiōnē restitut, non satis est ad prescribendum centenarię possessoris probatio absque titulo, bene tamen sufficit immemorialis, ut colligitur ex cap. 1. de prescript. in 6. c. super quibusdam §. præterea, de verbor. signif. Ergo probatio prescriptio immemorialis eminenter continet centenariam, eaque potior est.

D V B I V M XXX.

An ex causa probabilis ignorantiae, majoribus concedenda sit in integrum aduersus prescriptio- nem restitutio.

Concedenda est. Quia lib. 1. ff. ex quibus ¹⁴⁵ causa majoribus in integrum restituatur. Concedenda Postquam iureconsultus restitut aliquot causas da est. ob quas ex prætoria aequitate concedenda eset majoribus restitutio, habiungit; qualia mibi in ista causa esse videtur, in integrum restitutio. Ex quibus verbis colligo, quilibet causam iudicis arbitrio probabilem, sufficien- tem esse, ut majoribus restitutio concedatur. Sic Panormit. & Felin. ad c. vigilanti de prescript. Iason. Barthol. Alex. & alij quos refert ac sequitur Conat. §. 3. num. 1. Pinel. in Authent. Nisi tricennale, num. 5. 8. Cod. de bonis maternis Boët. de c. 39. Sarmien. select. l. 2. o. 10. & alij communiter.

Minimè est majoribus concedenda restitutio aduersus peractam prescriptiōnem concedi ¹⁴⁶ Non est non

EL SCOBAR
T. Nicols. Mar.
Tom. VI. V. II.
E. IV.
C.

22 Theologiæ Moralis Lib. XXXVI.

conceden-
da.

non debet nisi quatenus iure ipso sufficenter colligatur: at ob causam ignorantie non colligitur ex iure majoribus, mo nec minoribus, aut Ecclesiæ restitutionem concedi, quin potius contrarium non leuite infertur. Probo ex clausula illa generali: *si qua alia causa mibi esse videbitur in integrum restituam.* Vnde non colligitur, ignorantiam comprehendi posse, sed aliam causam extrinsecum similem illis, quas resulerat; tum quia pronomen. *Alia* regulariter implicat precedenter qualitatem, arguento *leg. si fugitius, Cod. de seruis fugitiis. & ibi Glosa, & laus indicatur in l. 1. §. si quis proprius ff. de itinere, actusque priuato.* Vbi ait Consulatus, *si quis propter inundationem vñus non sit itinere, atque hoc anno, cum superiori vñus sit potest repetita die hoc interdictio vñi integrum restitutionem, ex illa parte editi, si qua mibi in ista causa videbitur.* En qualiter illa clausula generalis non ad ignorantiam, sed ad inundationem contingentem refert. Ita Andreas Fachinel. *l. bro primo controvers. capite. 69. Palaus de iust. tractatu. 31. d. vii. pun. 12. §. 17. n. 5.*

¹⁴⁷ Cum his à tentienti vñsforensi magis recepta recedo. & hinc legibus & ratione conformiori adhæreo, videns equidem præscriptionem à communis *æque ignorantis, ac scienti nocere, vt constat ex c. vigilanti de prescr. & l. fin. Cod. de recedentes.* præscript. longi tempor. subditur enim ibi ratio ne, si admireretur scientia, & excluderetur ignorantia altera dubitationis inextricabilis orirentur occasio, cum difficultimum probato sit, ignorantiam inquinabilem interuenire. Et quia si ob causam ignorantie restitutione conceditur, vix locus esse potest præscriptioni, cum raro homines scienter permittant, sua bona, & iura ab aliis occupari, si id valeant impeditre.

D V B I V M XXXI.

An si præscriptione per acta, quis dominio repetenti rem restituat, putans, se ad id esse obligatum: posse eam ab illo vindicare tanquam iuris debite datam.

¹⁴⁸ *Potest rem vindicare.* **S**icut vicenali cum titulo quis rem possedit, poterit eam vindicare ab eo, qui indebet dedit. Quia ita statut lex. *si quis emptionis, in principio C. de prescr. 30. vel 40. annor. sic Glosa, ibi, & Salicet. Bald. de prescr. 2. p. 3. q. 6. Couar. ad reg. Professor. p. 3. numero. 1. At si rem tricennia, vel quadraginta præscriptione absit titulo, bona tamen fide, quis possedit, minime poterit à pristino dominio vindicare: bene tamen ab aliis. Quia prior dominus dominum directum non amisit sic Glosa, Angel. Bald. Salicet. ad l. *si quis emptionis.* Quam opinionem approbat lex *leg. 2. 1. tit. 2. 9. p. 3. que incipit, y si acacie se, perderit nencia della, &c.**

¹⁴⁹ *Vindicare non potest.* Ex qualibet præscriptione legitime peracta ius præscribenti competit, tam aduersus dominum priorem, quam aduersus quoscumque alios. Quia præscribenti Dominum rei

præscripte adjudicatum est, & à Domino priore ablatum, vt constat ex §. 1. *infinit. de vñsforensi & leg. Acquiritur, 2. §. non solum, ff. de acquirendo rerum dominio l. 3. ff. de vñsforensi. Traditionibus, Cod. de pacis cap. Inter memoratos, 16. quest. 3.* At hoc Dominum donatione, donatione ex errore procedente, nequit præscribentis amittere, vt pote quæ non est vera donatio, sed erronea debiti redditio. Ergo poterit sic donatum tanquam nulius datum vindicari. Ita Abbas in c. *Ad annes, n. 4. de prescr. Corneus cons. 14. col. 6. Couar. ad reg. Professor. p. 3. §. 1. numer. 1. Andreas Fachinel. l. 1. controver. cap. 70. Laym. l. 3. quest. 5. tr. 1. cup. 8. num. 2. 3.*

Longe verius hoc putarim. Quia communis tentienti testator præscribenti triennio *Lo ge hoc rem mobilem, & decennio, vel vicennio mibi verius immobilem cum titulo, competere actionem vindicationis rei aduersus priorem Dominum:* At tricennialis præscriptio bona fide peracta eandem vim habet, vt constat ex *lego si quis emptionis §. 1. Cod. de prescr. 30. vel 40. annor. & ex cap. Placuit. §. potest. 16. qu. 3. & tradidit Abbas citat. & Bald. de prescr. p. 2. q. 2.* Ergo. Tamen in Regno Castella ob legem illam regiam 21. censeo priorem tentienti esse præferendam, sic se lex habet: *y si acacie se perder la tenencia della, pue dela demandar a qualquiera que la falle, fueras ende al verdadero dueño della, ba entonces si el señor la cobras se sin fuerza, e sin engaño, e pudiese probar el señorío, que ania sobre aquella cosa, no seria tenendo de seladar.* Legendus Gregor. Lopez ibi.

C A P V T VIII.

Circa Vñsforensi.

D V B I V M XXXII.

An vñsforensi adstringatur, ad inventarium confidendum rei in vñsforensi sibi concessa, vel etiam cum testator remittit huiusmodi obligationem.

¹⁵¹ **C**ERTVM est Vñsforensi adstringatur ad inventarium confidendum rei in vñsforensi sibi concessa, vt pionpono. *Certa sup. etiam concessa confidendum, vt pionpono. bat lex 1. §. recte, ff. de vñsforensi. Quia cognoci non potest, an vñsforensi re sibi concessa recte vñs fuerit, eamque interim proprietario nequibet reddere finito vñsforensi, nisi cum ab illo accepit rem vñdnam decipserit. Quæsiem autem an vel testator remittere possit huius inventarii confessio nem?*

Nec testator potest remittere. Quia id esset ¹⁵² *in illius, cui est proprietas adjudicata, pre-
dictum. Nec testator potest remittere.* ¹⁵² *Nec testator potest remittere.* ¹⁵² *Sic Iason cons. 40. numer. 2. lib. 1. tor potest Paulus de Castro consil. 221. volum. 2. Pinel remittere.*

de bonis maternis leg. 1.p. 2.numer. 76. Boëci. decis. 61.num. 12. Iul. Clarus l. 3. recept: sentent. §. testamentum, quæst. 66. Menchaca de successi. creat. 8.10.num. 668. Guiterrez in rep. l. Nemo potest, ff. de legat. 1. num. 415. Quod adeo verum Rolandus a Valle existimat conf. 92.num. 17.vol. 1. Boëti. vbi. sup. & Guiterrez. n. 416. vt etiam testator inhibeat viufructuario inventarii confectionem sub pena à confidendo eo non excusat; sed illam inhibitionem & penæ appositionem nullam else.

153. *Postea remittere testatorum remittere te- mittere testatorum remittere*

Facta à testatore hac remissione, non est obli- gatus viufructuarus ad inventarii confectionem. Quia lege 1. Cod. de viufructu & lege scire debet, Cod. ut in possessor. legator. cauatur, non posse viufructuario remitti cautionem de vendo bonis, arbitrio boni viri, ne de- linquendi deitur occasio: non autem ibi pro- batur, inventarii confectionem remitti non posse, cum sit res omnino distincta. Præterea heredi gravata, & tutori remitti potest inventarii conf. ut pluribus probat Parisius conf. 68. num. 54.lib. 2. Conar. c. 1. de testam. num. 17. Molina cap. fin. num. 14. Ergo viufructuario remitti poterit, vixit qui minori obligatione adstringitur ad redditum ratio- nem rei, ex qua viufructum recipit. Ita Molina de primog. l. 1. c. 2.l. n. 15. palauis de inst. tr. 31.d. vnic. pun. 23. §. 2.n. 3.

154. *Cum his opinor. Nam si attente consideretur obligatio, quam viufructuarum habet confi- sciendi inventarium, potius est ex quadam honestate, & aequitate, quam ex rigorosa lege & obligatione, quia l. 1. §. recte ff. de viu- fructu quemadmodum caueat, vbi hæc obligatio indicitur, inquit, recte Dominum & viufructuarum facturos, si in scriptis redigant, quæ bona sunt fruenda. Vbi Glosa v. Facient. id intelligit de consilio, non de præcisa obligatio- ne. Cui explicatione Molina citatus ad c. fin. n. 9. videtur annuere.*

D V B I V M XXXIV.

An ei, qui non potest fideiussores inuenire eo quod inops sit, vel forensis, de- beat, viufructus concedi ex sola iuratoria cautione.

C A P V T I X.

Circa Possessionem.

D V B I V M XXXIV.

An ex eo, quod coheres tibi sedas par- tem hereditatis, censearis, illius habere possessionem.

155. *Certum est, obligari viufructuarum, si requiritur a proprietate, vel ab eo, ad quem viufructus deuenire debet, fuerit, cau- tionem præstare, quod re sibi in viufructum uestitur, & fruatur, sicuti vir bonus, ac prudens ea re, si propria est, vteretur, & fruuerat. Hec autem cautio, seu satisdatio, quam viufructarius dare tenetur, est fideiussoria, aut pi- gnatoria; alia non satis erit consultum pro- prietario, vel iis, cuius viufructus deuenire debet, vt docet Glosa l. 4.v. Boni viri, ff. de viufructu Bald. ibi, n. 8. Paul. n. 3. Tiraquel. de viroque retrahitu, it. de retrahitu munie §. 1. Hinc quæsturam an ei, qui non potest fideiussores in- uenire, nec pignus dare, quia inops est, vel forensis, debeat ei viufructus concedi ex sola iuratoria cautione.*

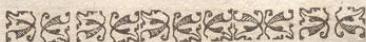
Cocedi non debet. Quia plures süt leges non ad-

mittentes iuratoriactionem, cù satisdatio exigi. Concedi- tur l. Filius fa. §. diu. ff. de leg. 1.l. 1.C. de iutore, non debet. vel curatore, qui satis non dedit. Sed præcipue l. 7 ff. usfr. quemadmodum caueat. Sic Glosa ad l. 4.v. Boni viri, ff. de viufructu. Odofred. ibi Bald. n. 8. Salicet. col. 1. Paul. n. 3. Tiraquel. de viroq. e retrahitu, n. 120. Accurci. ad l. 4. C. de viufructu Bertrand. confit. 14. l. 1. Roman. conf. 439. n. 10. Iason ad l. 1. n. 23. Socinus senior. ibi, n. 22. ff. qui satisdare cogantur.

Debet concedi. Quia lex Cum non facile, ff. si 157 cui plusquam per legem falcidiam. & lex 1.s. su. Debet con- per peculio. C. de aſcri. tollendo, & Authent. Ge- cedi. neraliter C. de Epis. & cler. & ſed. hodie, inſt. de fideiussoria prefari non potest. Ita Barthol. ad l. 1. & 4. C. de viufr. Guid. Papa decif. 189. Ioan. Irinol. ad l. Cum non facile, n. 2. & 3. ff. cui plusquam per legem falcid. Portius l. 3. commun. concl. ampliat. 8. Pinel. ad l. 1. C. de bonis maternis p. 2. n. 79. Andr. Gail. l. 2. obſer. 47. Molina tr. 2. d. 7. Gutier. in rep. l. Ne- mo potest, n. 300.

Hac mihi sententia, probabilior videtur, quia 158 communior. Et quia ipsemet Facheineus l. 7. & Preprobabilio- vlt. ff. viufructuar. quemadmodum caueat, fateor, rem hanc concedentes proprietario rei vindicationem, puto sen- tientiam.

impossibilis. Addo, solum concedere hanc vindicationem, si cautio nulla detur, non autem si detur cautio iuratoria, cum alia dari nequit, Lex vero Hac edita non loquitur in casu viufructus, lea in tutelâj quæ non est mirum cautio- nem iuratoria non admitti. praterquam quod inibi est sermo de rebus mobilibus, quæ cum aſtimata accipienda sint, & cum obligatione aſtimationem reddendi, conſonum erat fidei- ſionem exigi. Denum mihi persuadet, cautionem iuratoria sufficiens esse, cum fideiussoria nequit dari lex 1.s. super peculio, ff. de aſcri. tol- len. ibi, si vero re vera datio eius impossibilis ei- fit, hocque Iudici manifeste ostendatur iuratoria cautioni committit. Quid apertius: Cum autem dubium est, an hæc cautio sufficiat, ut viufructuarus recte remittat administraturus, sequi- strum indicendum esse probat lex Postquam, §. Imperator. vers. sed si nec ipſe, ff. vi. legat. vel ſi deicommis. nomine caueatur.

C A P V T I X.

Circa Possessionem.

D V B I V M XXXIV.

An ex eo, quod coheres tibi sedas par- tem hereditatis, censearis, illius habere possessionem.

159. *Præmitto veram apprehensionem Necessariam esse ad comparandam re- rum vacantium possessionem ex deci- sione leg. 1. ff. de acquir. posses. & leg. na- raliter. §. illud, de acquir. rerum Dominio Item ad comparandam possessionem rerum, que*

24 Theologiæ Moralis lib. XXXVI.

que à priori domino non conceduntur, semper requiritur apprehensio vera. Ut dominus, prædij, fundi integræ quis possessionem habeat non est opus, omnes eius partes intrare, sed satis est, si aliquam eius partem intrat, animo totum fundam possidendi, lib. 3. ff. de acquir. posseff. Quod si dominus, prædia, ac fundus distincti sint, vel quia discontinui, vel quia diversi nominibus nuncupantur, non est satis viuis possessionem accipere, vt omnes quis possidere censeatur: sed debet necessario intrare, & illius possessionem apprehendere.

l. Caius Seius 5. Titius, ff. de legat. 20. Quis siem vero, si simul cum alio etiis institutus hares, & diuina in partes hereditate, adires possessionem partis tibi competentis, alter vero cederet hereditati: an eo ipso censearis omnis hereditatis possessionem assecutus?

Censeris quidem. Quia facta cessione omnis hereditas tibi accrescit; Ergo & possesso; magis cum possessionem in una parte hereditatis extendi possit ad aliam partem eidem accrescentem; in possessione enim ius accrescendi debet admitti argum. leg. Quod in eo ff. de acquir. posseff. & ibi Glossa. Sic Curtius iunior. *lege vniu. n. 49.*

161 Non censem posseff. Cessionem habere posseff. Cessionem habere. Minime censeris omnis hereditatis assecutus finis possessionem. Quia pars illa hereditatis, quæ accrescit, omnino est distincta, ac diuina ab ea, quam primo possedit. Ergo prima possesso; ad eam extendi nō potest, sicut nō exteditur possesso; unius domus ad alterius distinctæ possessionem. Ita Baldus ad l. illam vniu. n. 3. Sebastian. Sapia ibidem numero 63. Antonius Gomez ad leg. 45. Tauri. n. 104.

162 Magis hoc placet opini. Cui non mibi placet competere hereditatem, quia id provenit ex eo, quod hereditatis titulus vniuersus iam sit, & indubitate titulus possessionis diuisibilis est; iuxta rerum possessorum diversitatem. Possesso; autem vniuersi partis ad partem accrescentem per continuationem extenditur, non tamen ad partem quæ solo titulo dominij accrescit.

D V B I V M XXXV.

Possesso; sufficienter probatur, vni- co teste.

163 Certa quædam præmissa. Errant est, possessionem probari, si testibus, vel instrumento probatus fuerit actus quo inducit, siue fuerit realis, siue fictus; vt in comperto est apud omnes. Neque ad plenam ac perfectam possessionis probationem requiri, vt testes deponant de eodem actu possessionis eodem tempore exercito sed sufficere, si tempore distincto fuerit comprobatus, nempe si viuis testis deponat, se vidisse Antonium possessionis actus tempore exercere; & alius testis deponat alio tempore diuero vidisse. Glossa ad leg. ob. cermen. §. 8. ff. de testibus. Bartholus, & Baldus ibidem. In d. & si testes deponant de actu distincto, ac diuerso tempore exercito, satis esse ad probandum plene possessionem; nempe si viuis testis deponat de seminatione, alter de collectione fructuum, alius de mercede, ac pen-

sione recepta, & sic de aliis actibus. Quia esto sint testes singulares in probandis actibus, sunt tamen contestes in probanda possessione, quæ omnes illos actus comprehendit. Glossa ad l. Altor. C. de probation. Baldus ibi, num. 4. Salicet. num. 5. & alij, quos referunt & sequuntur Anton. Gomez ad l. 34. Tauri. num. 193. Iam requiro, utrum possesso; unico teste valeat aliquando comprobari?

Valer quidem. Quia testis vniuersus tanto potest curia honore præfulgere, vt singulare eius *164* *Valer qui-* testimonium superet plurimum testium depositio- *dem vniuersi-* nentem. Sic plures Doctores relati à M. cardo *testimo-* de probationibus vol. 3. concl. 1198. Quam *niam.* sententiam Palauis de inst. arct. 31. de vni. pun. 2. 4. §. 5. num. 2. Veram eis existimat, dum contrariam veriorem appellat.

Minime valet. Quia ad caput licet de testibus. Minime ait Pontifex, licet plures sint causa, que plures valet. quamduo exigant testes, nulla tamen est causa que vnius testimonio, quamvis legitimo, terminetur. Ita Affl. deci. 354. num. 5. Pontan. de spolio l. 2. num. 100. Andre. Gaill. l. 1. obseru. 7. Fachin. l. 8. controu. 16. Palauis citatus.

Hoc longe probabilitas eis existimo. Quia ut *165* *air Consulps l. 8. C. de testibus testimonio vniuersi.* Hoc longe etiam preclare curia honore præfulget reprobabilitas ex obligatione non est. Ex obligacione quidem ait, ve innata ex re quæ sit possesso; credi ad possessionis probationem, modo non contradicat aliqui, ad quem res possesso; pertinere videatur.

D V B I V M XXXVI.

An fructus tum pure naturales, tum mixtos antequam prescribantur. Et bona fides desit, sic acquiras, vt si iterum consumas, debetas, domino reddere.

*166 D*ificilem faciunt resolutionem varijs textus, qui videntur pugnantia docere *Amoris* *indictum.* Nam lex *Fructus*, 45. ff. de vniuersi, denotat mere naturales fructus restituendos esse, secus mixtos inquit enim *Fructus* percipiendo uxor vel vir ex re sibi donata suos facit illos tantum, quæ suis operis acquisierit, velut serendo. Nam si pomum decerpserit, vel ex silva cederit, non sit eius, sicut nec cuiuslibet bona fidei possessoris, quia non ex facto eius hic fructus nascitur. E contra vero lex *Bona fidei* ff. de acquir. rerum. Dominio. indicat omnes fructus possessoris esse. *Bona fidei* possessor non dubie percipiendo fructus etiam ex aliena re suos interim facit, non tantum eos, qui diligentia & opera eius prouenerunt, sed omnes, quippe qui quoad fructus loco domini pene est. Propter hæc in variis sententiis diuisi sunt Doctores. Eorum placita recensio.

167 *Fructus* rei industriales sibi animo acquirit bona fidei possessor, secus naturales. Quia lex *Fructus* naturales, manifeste distinguunt inter fructus pure naturales, & mixtos, & hos acquirit censet possessor bona fidei, non tamen illos, quod non ex facto possessoris nascantur. Sic *Glossa*

Glossa ad c. Grauis de ref. Holti ibi, n. vii. Card. n. vii. Salic. Angel. Alex. Falgo. & alii plures citari a Sanch. l. 2. decal. c. 2. n. 6. 7. Omnes fructus sive naturales sive mixti possessor boum fidei lucratur ex titulo oneroso, secus si titulo lucrativo possidet, tunc enim industriae tantum lucratut, non autem pure naturales. Quia lex Fructus negens possessor bona fidei fructuum pure naturalium acquisitionem loquitur de possessor boni fidei ex donatione ibi donata, ac proinde ex titulo lucrativo. Lex verò Bone fidei loquitur de possessor ex titulo oneroso, scilicet emptoribus, ibi Empor. Sic Curt. Brug. l. 2. c. 14. ad fin. c. 44. Lorilothus ex fruct. excom. 47. & 48. & probabile putat Reb. l. 2. de ref. q. 4. n. 9. Omnes fructus sive naturales, sive mixti, lucratur non abolutè sed ad tempus, numeris dures enixa non fuerit. Quia lex Bone fidei statuit: *Inferim fructus suis facere, sic Menoc de recip posse i. 5. n. 180. & Cuic. in annot. § si quis à non domino a pro cultura illam particularum: Inferim expor-*

168
Mimmo
dibus.
169
Authoris
iudicium.
170
Sappono
eritum.

et. 1. 2. de usuris, inquit: bone fidei possessor in per-
cipiē fructibus id iuris habet, quod a Dominis
prediorum tributum est. Ergo non solum fructus
sed pnti naturales, de quibus in his legib. sermo-
fi, bona fidei possessor acquiruntur. Ita Abbas
ad c. Grauis, n. 4. de ref. Ant. ibi, n. 12. Anch. n.
8. Berol. n. 23. Conar. l. 1. var. c. 3. n. 6. Gutier. de
expensis, c. 2. 3. n. 3. Spino. Spec. testim. glof. 2. 3.
Sanch. alijs relatis, l. 2. Decal. c. 2. 3. n. 8.

Prima pars sententias omnes probabiles esse
iudicio, hanc verò lège probabilitò. Quia quidè
potest confirmare ex l. in pecundū ff. de usur. &
ex l. 4. lana ff. de usucap. quies idē absurit. Nec
notit resolutio obicit l. fructus, quia denegat
acquisitionem fructuum naturalium, quia in-
telligi debet de tali bona fidei possessor, qui
fit vxor vel vir, hic enim titulum legitimum nō
habet, cum donatio inter coniuges sit reprobata,
vel intelligi debet de bona fidei possessor,
qui obligatus sit ad restitutioē fructuum etiam
bona fidei perceptorum iuxta l. indebiti. 15. ff. de
condit. debiti. Nec item obicit d. § si quis à non
Domino, quia argumentum à contrario sensu nō
est firmum, maxime cum oppositum iure decisò
fuerit. Et huc in aliquibus suprà relatis legibus
nalla tituli mentio fiat, id supponendum est, vt
textus, qui videtur oppositum, concilietur, præter-
quam quod ratione est consonum, vt fructum
naturalium dominium Domino rei debitorum
possessor bona fidei non acquiratur, nisi titulo
iuris sit mutatus.

D V B I V M X X X V I I.

An possessor bona fidei teneatur, fructus
mixtos consumptos ante tempus præscrip-
tionis Domino restituere si agnoscat,
rem à qua prouenere, alienam esse.

Commune Doctorum est placitum possesso-
rem bona fidei in hoc casu restituere de-
bere omnes fructus pure naturales, si locupleti-
tor factus est. Quia hi fructus natura rei sequu-
Escr. & Mend. Theol. Moral. Tom. V.

tur, vnde cum res ipsa si conscripta fuit restituenda est, quatenus ex eius consumptione factus quis fuerit locupletior, ita etiam hi fructus debent restituiri. Mol. tr. 3. d. 79. Val. 2. 2. d. 5. q. 6. pun. 3. Les. l. 2. c. 14. dub. 2. Sanch. l. 2. Decal. c. 2. 3. n. 7. 5. Quælibet verò, num fructus mixtos seu ex industria partes teneatur bona fidei possessor restituere, dicit ex eis dicitur fuerit effectus, cum agnoscat, rem, à qua prouenirent, else alienam?

Tenetur quidem ea ex parte, quia ex eorum consumptione dictio factus fuit. Quia pingens Tenetur ex in aliena tabula bona fide, obligatus est, et si qua parte mutationem domino tabula reddere, non obstante dicitur est factus quod tabula factus fuerit Dominus, § si quis à l. 4. in aliena tabula, sicut de rer. dñis. Eo quod re aliena factus est dicitur. Cum ergo ex fructibus alienis dicitur factus illos restituere debet: non obstante illorum dominio, & industria aposta ad rei fructificationem. Sic Les. cit. Layn. l. 3. feit. 5. tr. 2. c. 3. n. 7. Mol. 10. 2. d. 5. 6. 9. Sayt. in clani. l. 10. tr. 2. c. 2. 2. 2.

Non tenetur possessor bona fidei fructus consumptos restituere, etiam si ob eorum consumptionem dicitur sit factus. Quia dubium est si non potest iure positivo possessorum bona fidei existami posse ab obligatione restitutandi huiusmodi fructus consumptos, si enim iure sic disponente concessum est ei illorum dominium, quod alias iure naturali domino rei competit, potuit sic concedi absque præfata obligatione. Quod autem sic factū sit mihi persuader textus in l. certum, C. de rei vindicat. à contrario sensu, vbi solū fructus extantes caueret restituendos. Ergo non consumptos. Ita Glos. §. si quis à non Domino, inst. de rer. dñis. & Lex diuer. ff. de rei vindic. & C. Grauis, o. Fructus, de ref. spoliator. Ant. ibi, n. 12. Card. n. vii. Mol. num. 4. Pinel. ad l. 2. C. de resind. vend. Sanch. citat. probabile existimat.

Ego quidem hanc sententiam probabilem etiam duxerim. Quia praxi receptum est, teste Sanch. possessorum bona fidei ad fructus perceptos, & consumptos ante litis contestationem non condemnari iuxta l. 4. ff. de acquir. rer. domin. At si possessor bona fidei obligationem haberet hosce fructus restituendi, peti ab eo deberent. Forum autem conscientia exterior est conforme, cum falsa præsumptione non inititur: Ergo cum in foro externo censeatur de obligatus ab hac restituzione bona fidei possessor, etiam in foro conscientia de obligatus censi debet. Cæterum primam sententiam utpote communiorum, & naturali conformiorē iuri teneo, tenuendamque ac consulendam iudicarim. Quia locupletari non debet quis cum alterius iactura reg. 4. 8. de reg. iur. i. 6. At si possessor bona fidei non teneretur restituere fructus consumptos quorum occasione locupletior est factus, cum iactura veri Domini, cui sent debiti illi fructus, fieret locupletior. Haud igitur est admittendum.

D V B I V M X X X V I I I.

An possessor, qui à principio fuit bona fidei, postmodum mala superueniente,
possit licet, rem alienam, ac eius fructus
retinere.

Post quidē retinere quousq; fundus officiū
judicis eructus sit. Quia interim fructus suos Retinere
C. fecit, potest.

26 Theologiae Moralis Lib. XXXVI.

fecit, renocabiliter tamen, ideoq; & si mala fides superueniens præscriptionem impedit, non tamen fructu acquisitionem. Patet ex l. *Q[uo]d scit, ff. de v[er]s. vbi Iulian. inquit, Bona fidei emptor scit, & ante quam fructus perciperet, cognovit, fundū esse alienum, an perceptione suos fructus faciat, queritur. Respondi: Bona fidei emptor quoad fructus percipiendo intelligi debet quandiu eius fructus non fuerit. Nam, & seruus alienus, quem bona fide emerit tardius mibi ex re mea, vel operis suis acquirit, quandiu eius non fuerit. Non igitur mala fides obtinet fructum acquisitionis, ac attentioni in incursum dum res eius. Ita non est. Sic Glossa ad l. Et ex d[icitu]r s[ic] ff. de rei vindic. Imola v. Graus, de ref[er]t. spoliat. n. 7. Anch. n. 1. Beroias n. 5. Faber §. 5. quis à non domino. §. 1. & v[er]o. de rer. d[omi]ni. & alij relati à Sanch. l. 2. Decal. c. 23. n. 149.*

175 Non potest stante mala fide verū & propriè nec rē, neq; illius fructus retinere, sed domino sūt reddēda eu[er]tione minime spēcata. Quia l. *Q[uo]d bona fide 23. ff. de acquir. rer. domin. inquit Paulus Tamdiu acquirit ei quandiu bona fide servit. Ceterū si caperit s[ic]re hunc alienum esse, vel liberum, videamus, an ei acquirat: Q[uo]d si in eo est, virum initii spēllemus, an singula momenta, & magis est, or singula momenta spēllemus. sentit ergo cōsultus, ab eo momēto, quo cognoscitur, res aliena esse, possessorē illius in mala fide cōstīnit. At mala fidei possessor nec rē nec fructus potest retinere, esset enim fur, & alieni usurpator. Ita Ioh. Garcia de exp[er]t. o. 23. n. 13. Mech[an]och. de recuper. possef[er] rer. 15. n. 52. Sayi. in clau. l. 10. tr. 2. c. 2. n. 2. Narrat de ref[er]t. 3. p. 4. c. 4. dub. 1. n. 144. Moli. 10. 2. d. 566. & 10. 3. p. 2. d. 7. 15. n. 1. Rebel. de iust. p. 1. l. 2. q. 5. n. 9. Sanch. l. 2. Decal. c. 23. n. 152.*

176. hoc planè tenendum. Quod ex cap. ff. virgo 34. q. 2. confirmo ibi: Tamdiu quisnam bone si- tenendum. dei possessor rettissime dicitur, quandiu usū posside- re ignorat alienū. Cum vero scierit, nec ab aliena possesso[ne] receperit, tunc mala fidei possessor per- hibebitur. Quid apertius.

D V B I V M XXXIX.

An cum incrementum rei prouenit ab ex- trinseco, possessor male fidei satisfaciat, rem similem reddens si eo tempore Do- minus consumpturus non esset.

177. *Nonnulla suppono.* Q[uo]d scit, quid restituere quis debat, si rem mala fide acceperat, vel retinen- tem vendidisset, aut consumpsisset tem- pore incrementū. v. gr. cum equus robustus erat vel cum triticum valebat 15. vendidit, aut con- sumpsit, tenetū nō incrementum Domino red- dere, an satisfaciat reddendo tantumdem triticū eiusdem qualitatis, & bonitatis ac fuit, & simile equum ac erat ab illo sublatus? Certum mihi, cum res ab intrinseco habet incrementum, & valorem, non satisfacere, si reddat prout illius secundum statum, quem habuit, cum ab ex- blata fuit, sed necessariò reddendam esse iuxta statum, ac valorem tempore venditionis, aut consumptoris existentem. v. gr. furatus quis est pullum equinū, crenit, factus est robustus eo tempore interfecit, vendidit, vel donavit: te- netur planè reddere quanti tunc aestimabatur. Quia ipse, eisique aestimatio Domino con-

petebat. Quid si incrementum rei ab extrinseco proueniat, vt contingit in pecunia, tritico, oeo, vino, alijsque functionem recipientibus lau- facit ne quis rem similem reddens.

Satisfacit plane reddendo aliā similem, rem, acfuit illa, quam assumpit, aut illius estimatio. Satisfacit, nem, secundum præsens restitutio[n]is tempus, reddendo modo dominus clementi tempore rem non cf. rem simi- set consumpturus, sed tempore decrementi, id. lem. que constaret. Quia vendere triticum hoc vel illo tempore, induitq; ac diligenter venditoris tribuendum est. At ex tali venditione prouenit incrementum: Ergo incrementum fuit, & non domino competet, ut potest quod illius industria est fructus. Sic Mol. 10. 3. d. 725. concl. 3. & 4. Lef. 1. 2. c. 12. dub. 16. n. 105. Nanarr. de ref[er]t. l. 4. c. 1. n. 37. Laym. l. 3. tr. 2. c. 4. n. 6. Valq. de ref[er]t. c. 5. dub. 12.

Non satisfacit, sed obligatus est, incrementum illud ex re vendita, vel donata perceptum domi- no restituere, etiamē dominus non esset illud

Non satis- facit.

percepturus, sed consumpturus rem tempore de- clementi. Quia res tempore, quo carius vendi- tur domini est, vt constat. Ergo omnis eius aesti- matio ac melioratio ad dominum pertinet. Nam pretiū rei est ipsa res aequaliter, at tenetur il- le rem in illo statu reddere: Ergo si eam assump- sit, vel vendidit, estimacionem eius reddere tenebitur. Quid si detineat, iniustus est, ergo ratione iniustæ acceptio[n]is incrementum reddere obligatur. Ita Gabr. in 4. d[icitu]r. 15. q. 2. con. 2. Re- bel. de iust. l. 2. de ref[er]t. q. 6. n. 5. Palau de iust. tr. 3. 1. d[icitu]r. pun. 2. 4. §. 9. n. 9. & colligitur ex l. in ref[er]tina, & l. vlt. C. de condit. furina.

Primam sententiam probabilem admōdu esse 180 ut dico, mihi tamen secundam elegi. Quia pretiū *S. intentiam* i.e. etiamē ab extrinseco proueniat, non est fru- primam ap- cētū industria, sed potius rei, mo est aequivalēt[er], prob[us], sed ter res ipsa, sicut enim illud incrementū ille nō secunda percepit, sicut venderet non inde infertur else adh[er]e. fructum industria eius, sed ad summum industria else necessariam conditionem ad fructū ex re percipiendū. Nec enim pretiū propter ind[us]triam, sed propter rem ab illo venditā con- ceditur. Rem expendo; si agrum alienū coleres, ac seminas, quem dominus culturus nō esset, omnes conueniant, fructus inde perceptos domino esse reddendos, quia res domino fructificat, tametsi ab eis quia industria præfati fructus nō perciperentur. Ergo eis ab eis quia industria il- lud incrementum non habetur, teneris habitu domino reddere, quid adūt est propter ipsa, estq; fructus rei, vel potius res ipsa aequivalēt[er], non tū industria fructus. Patet hinc primā senten- tia fundamentum non vrgere. Nam incrementū illud non est fructus industria, sed potius rei, tametsi fructus industria sit, quod celebraretur venditio eo tempore, quo incrementum illud esset percipiendum.

D V B I V M XL.

An qui rem mala fide possessam in dies crescentem peremit, satisfaciat, restituens quanti tempore absumptionis estimatur.

V Erb. gr. interfecit quis pullū equinū, cōbus. 181 si segetes, quæ tūc centū valebat, cū v[er]o. Satisfacit ad reddens r[es].

gauis
tempor ab-
sompioris
afiamula-
tur.

ad maturitatem peruenient, valituras es-
centia sufficitne centum restituere satisfacit,
centum restituens. Quia restituere quanti tunc
damnum illatum estimatur. Sic Lessi. l. 2. c. 13.
n. 157. Addit. Sotus in 4. quast. 6. art. 5. Si cri-
men coniunctum est ex negligenti posseforem
male fidei non obligari ultra id, quod tempore
damni segetes valebant. Secus si ex malitia,
qui non tenetur dominus eo tempore rem
distrahere.

c. 5. §. 1. n. 79. Lay. in l. 3. secl. 5. tr. 2. c. 4. n. 7. Palaō
de iust. tr. 31. d. vni pum. 24. § 9. n. 11.

Crediderim equidem ob malitiam non esse
amplius restituendum; quam ob negligen-
tiam mortaliter culpabilem. Quia malitia non
auget damnum, quamvis peccatum augeat,
ut solo respondeam. Deinde assero teneri illam
male fidei posseforem reddere quanti spes se-
getum estimatur. Nam si à me surripes tri-
ticum tempore messis, quod seruare decreue-
ram in tempus, quo præsumitur auctiori pre-
cio diuendendum, non satisfaceres, si folue-
res pretium tritici, quo tempore messis vendi-
tur, sed tenebaris lucrum similiter cessans
compensare. Porro restitutio facienda non est
quanti segetes referuande maturæ sunt valituras,
sed quanti estimatur eatum spes, quia in hu-
ius priuatione iniuria consistit, ut prædicti
Doctores aduertunt.

182

Nor. satis-
fact.

uare vñque ad messem, uti nunquam non decer-
nere allolet, non solem teneat illa reddere
quantum estimatur, sed quanti estimatur
spes illas retinendi. Quia in huius priuatione
dominus patitur damnum, vñpotè qui iniuste
priuatione poterit fructus maturos percipiendi.
Ita Medina C. de restit. q. 6. a. 1. Sylva. v. Furtum,
q. 16. Nauart. de rest. l. 4. c. 1. n. 37. Valsq. de rest.

183
Auctoris
r. solutio.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. V.

C. 2 LIBER

EL ESCOBAR
Theol. Mar.
Tom. VI. VII.
E. IV
C.